מסורת הש"ס עם הוספות

א) גיטין פפ. פפ: פט., ב) [סנהדרין דף י:], ג) [תוספתא פרק י"ל], ד) [לקמן לג:], ה) גיטין פט: [לעיל פח.], ו) [לעיל י: וש"נ ותוספתא פי"ל], ז) הוריות נ:, ח) לקמן צג:, ט) כריתות יא:, י) צג:, כ) לעיל י:, ל) בדבור הסמוך, מ) סוטה יח:, נ) עי' ירושלמי שקלים פ"ו ה"ב ועי' תוס' ע"ז י., ס) ב"ק פג. ע"ש, ע) פז ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומרינן לה לקלא: (ב) שם דאמרה אמון הוא דשויתוני פעוים: (ג) רש"י ד"ה כ"ש אלמנה לכהן גדול דלהכי: (ד) ד"ה הלו תנא וכו' ממזר מהן הס"ד ואח"כ מ"ה הך תנא דמי ר"ע הוא וכו' דקורבה הוא דהוי ממזר: (ה) תוס' ד"ה אבל וכו' דכל עריות שאמרו פוטרות צרותיהן ושאר אין:

תורה אור השלם

א) אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלֻלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו:
[ויקרא כא, ז]

ליקוטי רש"י

מעדיו בנ"ב (קס:) אמרי' דתקון רבנן גבו מקום מעוש הכנים קבלנים לגשומיהן ומתחרטין לאחר זמן ואין יכולים לחזיקן ותקנו להם גבו מקומר שלוש נוח ליכתב מהרה שמא בתוך כך יתפיס ותומנין עדיו מבתוך ומוכתב שיעה לו שמים וכורכן על המלך ומוסר ועד ל' חודש על הכרך מבתוך ותחזר וכותב שני שיטין לו יותר מבפעים וכורכן על המלך ומוסר עד שני על הכרך מבתוך וכן עד שלשי ואם יש קצר כריך ואין עד חתום מאחוריו זה קרע ופסול כדמפרש בגמרא משום סולסם דמקמתא למנין קסריו היו עדיו מתמלה ומיישר לעמא אמר להו סולסם מתוחו והרי אחד שלא חתם [שם פא:]. מקומר. חתם מפרש לה בגמא מחרא שתקנוהו לכהנים שאין יכולין להחזיר גרושותיהן וכהיו מוטעין הולכין אל הסופר דממהר לכתוב גבו ומתנו לה ומתחרטו לאחר זמן מקנו להו מקומר שיש בו טורח לעשותו ולחדכי והכי מייתמא דעמיה מגיה בראשו שיעה חלק ומוסר שיעה חלק ומוסר שיעה ושיעה חלק ומוסר שיעה וכן עד שלשה או ארבעה או יותר שיעין חלק וכולל חלק הראשון על הכתב ומוסר ומחזר

וכולל חלק השני על שיעה הכתב שחתמו ומוסר וכן שלשי והעדים מומחין מבחוץ בין קצר לקצר ולפיכן חתם דגבו פשוט עדיו שיש מקומר עדיו ואלמה וכל כשל וכפל קרוי קצר ואלמה קצרין יש בו ואם גם הכהנים קצרים מרבה בעדים ומאר טופס הטור כתוב בדרכו [קידושין מט.]. מקומר עדיו מאחוריו. כותב שיעה ומניח חלק כשיעור שיעה הכתובה ומוסר וכולל על חלק ומוסר ומניח שיעה חלק ומוסר וכן הרבה כדי מקום מוקף ומוסר ומחזר ומוסר ומחזר ומוסר ומחזר

דסניא ליה. ליכס: **והולד ממזר.** כל״ע: **בעדי הזמה.** שהתרוצים הזימו את הראשונים ואמרו עמנו הייתם דרחמנא היימיניהו לדכתיב ולרשו השוטים היטב והנה עד שקר בעמנו הייתם במסכת מכות (דברים יט) ומוקמינן ליה בעלה: **סיפא דקתני כו׳.** הא עד אחד מהימן בתמיה מי מהימן עד אחד לומר מתה אשתך לישא אחותה: **אלא.** לא מידוק מייה הא עד אחד מהימן דהיא גופה איצטריך לאשמועי׳ דלא מהימנא ואליבא דר״ע איצטריך דסד״א הואיל ואמר ר״ע יש ממזר מיבמה לשוק חיישא אקלקולא וכי אמרה מת יבמי תגשא קמ״ל דלא מהימנא משום דזימנין דסניא ליה וכדאמרן אבל גבי בעלה לא אמרי׳ סניא ליה ואית דגרס קמ״ל דאקלקולא דידה חיישא כגון מת בעלי דאי אמי בעלה אמרינן תגא מזה ומזה וכל קלקולי דמתניתין הא הלכך מהימנא אקלקולא דזרעה כגון מת יבמה דאי נמי משקרא לא מקלקלא אלא זרעה ואפילו לר״ע לא חיישא ולא נהירא לי דהא לר״ע היא גופה מקלקלא בכל קלקולי דמתני׳ כדתנן במסכת גיטין (דף פ.) ונעיל בשמעתין מייתין לה בתיובתא הכוסס את יבמתו והלכה ארמה ויסת כו׳ תגא מזה ומזה וכל הדברים האלו הם ואוקימנא כל״ע אלמא ביבמה לשוק נמי אית לן כל הני קלקולי ועוד אי איתי לא מיקלקלא למה לי למיתניה כלל הא מסיפא שמעינן דאקלקולא דזרעה לא חיישא דקתני אינה נאמנת לומר מתה אחותי שאכנס ליבמה והני ודאי לדברי הכל ממזרים ניהו וקתני דלא מהימנא וכ״ש מת יבמי דחייבי לאוין בעלמא ניהו אלא הא איצטריך לאשמועינן דאע״ג דאיתי מיקלקלא דתגא מבעלה ומיבמה לא מהימנא משום דזימנין דסניא ליה: **איסור כרת.** לומר מת בעלך הנשתי: **לא נתגרשה אלא מאישה.** כגון שכתב לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם שלא נתגרשה זו לגמרי אלא מאישה ופרלה: **פסולה לכהונה.** אם מת והותרה ליגמא: **ה״ג** והיינו ריח הגט דפוסל בכהונה: **מתני׳ מותרת לחזור לו.** דקדושי שניה אינן כלום והרי היא כזנות ואמר בגמ׳ (לקמן לה.) אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה: ומותר

דסניא ליה אמר להו רב ששת תניתוה אמרו לה מת בעלך ואח״כ מת בנך ונשאת ואח״כ אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר היכי דמי אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ועוד ממזר ספק ממזר הוא וכ״ת לא דק הא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש״מ דדוקא קתני אלא לאו חד וטעמא דאתו בי תרי אכחשוה הא לאו הכי מהימן לעולם תרי ותרי וכדאמר רב אחא בר מניומי [ב] בעדי הזמה הכא נמי בעדי הזמה א״ל רב מרדכי לרב אשי ואמרי ליה רב אחא לרב אשי ת״ש [ג] אין האשה נאמנת לומר מת יבמי שאנשא ולא מתה אחותי שאכנס ליבתה היא ניהי דלא מהימנא הא עד אחד מהימן וליטעמיך אימא סיפא אין האיש נאמן לומר מת אחי שאייבם את אשתו ולא מתה אשתי שאשא את אחותה הוא ניהו דלא מהימן הא עד אחד מהימן בשלמא גבי אשה משום עיגונא אקילו בה רבנן אלא גבי איש מאי איכא למימר אלא כי איצטריך לר״ע איצטריך סד״א הואיל וא״ר עקיבא יש ממזר מחייבי לאוין אימא חיישא אקלקולא [ד] דזרעא ודייקא קמ״ל (דאקלקולא דידה חיישא אקלקולא דזרעא לא חיישא [ה]) רבא אמר [א] עד אחד נאמן ביבמה מק״ו [ו] לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כל שכן א״ל ההוא מרבנן לרבא היא עצמה תוכיח דלאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא התרת ואלא איהי מ״ט לא מהימנא דכיון דזימנין דסניא ליה לא דייקא ומינסבא עד אחד נמי דכיון דזימנין דסניא ליה לא דייקא ומינסבא: זה מדרש דרש רבי אלעזר בן מתיא וכו׳: אמר רב יהודה אמר רב [ז] הוה ליה לר׳ אלעזר למדרש ביה מרגניתא ודרש ביה חספא מאי מרגניתא [ז] דתניא [א] ואשה גרושה מאישה [ב] אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה והיינו ריח הגט דפוסל בכהונה: **מתני׳** [ג] מי שהלכה אשתו למדה״י באו ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואח״כ באת אשתו מותרת לחזור לו

דלפילו בתמת בנך ואח״כ מת בעלך קאמר דהא לא מיבעי׳ לך דכיון דנאמנת לומר מת בעלי ואתייבם ולא מיישינן דלמא משקרא משום דמרחמא ליה דאי הוה לן למיתם דלמא לא דייקא שפיר משום דמרחמא ליה וסמכה אעד א״כ לא הוה לן להימנה בתמת בעלי ואתייבם דלמא משקרא משום דמרחמא ליה אלא ולאי מלדקדק שפיר ואע״ג דדייקא מוגעת מ״מ היא גופה לא מהימנא שפיר דמשום דמרחמא ליה אלא בתמיה רבנן אלא בתמיה בעלה לאפוקה מחזקת איסור אשת איש על ידי דיוק שלה משום עגונא אבל לאפוקה מחזקת איסור ליכס לא רלו להאמינה ואע״ג דדייקא שפיר ויש להאמינה על ידי עד אחד (ג): **כי תיבעי ליך יבמה לעלמא.** דהתם איכא למימר טפי דלא דייקא שפיר משום דסניא ליה אע״ג דמשום דמרחמא ליה לא שבקה מלמידק משום דסניא שבקה טפי שגדולה שגאת השוגאות מאהבת האוהבות ומכיח טפי דסניא ליה מדמרחמא ליה דלמשמע בסוף האשה אלוס (לקמן דף קיז. ודף קיח:) ועוד שיותר קשה לה כשתפול לפניו כשנוגעה אומו ממה שעת [ד] כשאוהבת אותו דכשאוהבת אותו אין לה כ״כ נוח כשתפול לפניו כי שמא יתלון ואפילו יכנוס אינה שמתה כל כך כי הרבה יש לה למצוא כיוצא בו או טובים ממנו אבל אם שונאתו אינה יכולה להגלגל ממנו להנשא לאחר אם לא יתלון ועל כרחך [ד] צריכה ליגשא לשנוי לה או תתענג לכני מיבעיא ליה אי עיקר טעמא הוה משום דדייקא והכא לא דייקא שפיר ואי [ה] טעמא משום דעבידא לאיגוני הוא איכא למשמע משום דאיזוקא פורתא ה״ג [ו] דייקא קצת אע״ג דסניא ליה ואי״מ ומאי קמיבעיא ליה והתנן בהאשה שהלכה (שם) שהיא נאמנת לומר מת בעלה ואח״כ מת בנה כיון דאיכי מהימנא משום דאיכי כ״ש עד אחד וי״ל דאיכי מהימנא משום דאיכי בעיא אמרה מת בעל אבל איכא לאיתמה דאי בעיא אמרה מת בעלי ושתקה מכן אבל בעל איכא לאיתמה שכרוהו או שונא אותה [ז] או היא עצמה [ח] לקלקלה היכא דמסמכה [ז] עליה ולא דייקא שפיר ולכך אין להאמינו כמותה דאיכי אית לה מיגו ואיכו לית ליה מיגו דסבר אי אסהידנא אבעל לאוזיה כי שמעה דמת הכן מתקור איזה מת ראשון ולא אוכל לקלקלה אבל אי אסהידנא אתרוייהו

אבן ונעל כי שמעה נמי דמת בן שמכה עילוחי ומיקלקלא ואפילו מהימנן כאן עד בהנך תרתי בעיי איכא למיבעי לקמן עד אחד בקטטה [ז] ועד אחד בטלתמה [ז] דאיכא לאיתמה דאיכא לאיתמה דאיכא לאיתמה

נתנה אלא בסוף: **לח** נתן לשליח הגט ואמר לו לא תתנהו לה אלא אתה ונתנו לאחר ונתנו לה אינו גט. וכן אם אמר לו אל תתנהו לה אתה תנהו לפלוני והוא יתנהו לה ונתנו לה השליח הראשון אינו גט. לפי שלא עשהו שליח לגירושין: **לט** [א]נתן לו הגט ואמר לו הולך גט זה לאשתי אמר לו השליח איני מכירה אמר לו הבעל תנהו לפלוני [ט]הוא מכירה. הרי זה שליח שלא ניתן לגירושין ואינו נותן הגט אלא לפלוני שאמר הבעל ואותו הפלוני הוא שליח לגירושין הוא שמוליכו לה או משלחו ביד אחר אם חלה או נאנס: **מ** [ב]נתן הגט לשליח ואמר לו לא תתנהו לה עד שלשים יום וחלה או נאנס בתוך השלשים משלחו ביד אחר. שאע"פ שאינו עכשיו שליח לגירושין הואיל ולאחר שלשים יום יהיה שליח גירושין עושה שליח אחר בתוך שלשים יום: **מא** במה דברים אמורים בשלא היה בעלה עמה במדינה אבל אם מתגרשת מן האירוסין. אבל אם מתגרשת מן הנשואין ובעלה עמה במדינה חוששין לו שמא פיים. ואינו עושה שליח בתוך השלשים אלא אם כן אמר נאמנת עלי שלא פייסתי. אבל נותן הגט לה לאחר שלשים וחוששין לה כמו שבארנו עד שיאמר נאמנת עלי שלא פייסתי:

[אור החכמה] 08/09/2018

פרק עשירי

א כל מקום שאמרנו בחבור זה שהגט בטל או אינו גט או אינה מגורשת הרי זה גט בטל מן התורה ועדיין היא אשת איש גמורה. ואם נשאת תצא והולד ממזר [ג]ואם היה בעלה כהן לא נאסרה עליו משום גרושה. חוץ מן המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל שאף על פי שאין זה גט הרי זו פסולה לכהונה מדבריהן שנאמר ואשה גרושה מאישה אמרו חכמים אפילו לא

א שם: ב שם: ג טור אה"ע סי' ז' ק"ג סמ"ג לאוין קכ"ג: **נתגרשה**

פ"י א כל מקום שאמרו וכו'. זה כתב לבאר לשונו אבל בגמרא אין שם כלל לפי שיש פסול בטל בגמרי ויש פסול דלכתחלה לא מגשא ויש לכל אחד מהם הוכחה על כוונתו לפי עניינו. ורבינו דקדק בלשונו וחלק ביניהם כמ"ש וכבר דקדקתי בזה במקומות שנ"ל לדקדק בדבריו ז"ל. ועל מ"ש בגט בטל שאם היה בעלה כהן לא נאסרה על בעלה כתוב בהשגות ג"א לא הכל שוין בדבר זה וכו'. ואני אומר שרבינו סמך לו על מה שאמרו פרק כל הגט (דף כ"ד:) אמר שמואל כ"מ שטו מכמיס גט פסול פסול ופוסל פירוש לכהונה ונחלקו על זה שם והעלו בהלכות שאין הלכה כמותו אלא כזעירי ורב אסי ורבי יוחנן שכולן שוין שכל הפסולין שהזכירו שם במשנה אינן פוסלין בכהונה חוץ מפסול אחד שהזכיר במשנה שם מחמת חשש ברירה שנחלקו בו כדאיתא התם אלמא גט בטל אינו פוסל בכהונה וכן עיקר. ומ"ש הר"א ז"ל שאם נתקדשה לאחר שנריכה גט ממנו אין כן דעת רבינו כמו שיתבאר למטה: חוץ מן המגרש. במשנה ביבמות פרק האשה רבה (דף ל"ד) אמרו לה מת בעליך ונתקדשה וכו' בגמרא א"ר יהודה אמר רב הוה ליה לרבי אלעזר (בן חמיא) למדרש ביה מרגניתא (בהאי קרא) ודרש ביה חספא (פי' דבר שלא היה צריך לאומרו) ואמרו מאי מרגניתא אשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה והיינו ריש הגט שפוסל בכהונה. והבלבות כגון דאמר לה הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם אע"ג דלעלמא לא הוו גירושין ולא שריא לאינסובי בהאי גיטא לדידיה מיהא איפסילא ליה דאי כהן הוא איפסילא מיניה ע"כ. וסובר רבינו שזו אסמכתא הוא ופיסול זה אינו אלא מדבריהם. וראיה מדבריו שאין כאן מלקות אם החזירה אחר כן וקשיא לי שהרי פרק המגרש נראה דמדאורייתא הוא שאינו שם (דף פ"ב) המגרש את אשתו וא"ל הרי את מותרת לכל אדם אלא לאיש פלוני ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין ובגמרא אר"י דטעמייה דר"א מהכא אשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה מן הכהונה אלמא הוי גיטא ורבנן איסור כהונה שאני ע"כ לשון הגמרא. ואם פיסול זה אינו מן התורה היכי הוה יליף מיניה ר' אליעזר היתר האשה לעלמא ורבנן למה להו למימר איסור כהונה שאני לימרו התם לאו מדאורייתא הוא. ואולי רבינו סבור דלפי שטתו של ר"א השיבו זה בגמרא דאפילו ממנא לאמר דפיסול זה מדאורייתא ליכא למילף מיניה היתר לעלמא דאיסור כהונה שאני שרבה הכתוב בכהנים מצות יתירות והתמיר בהן אז שהוא מפרש איסור כהונה שאין איסור זה אלא מדבריהם ואין ללמד ממנו היתר וזה דוחק. וקושיא זו ל"ע לדעת רבינו:

וכ"מ

משנה למלך

לט נתן לו הגט ואמר לו הולך גט זה לאשתי כו' ה"ז שליח שלא ניתן לגירושין. (ג"ה נסתפק הרב מהר"א רוזאנים ז"ל אם שליח ראשון שנתן לגירושין מלי משוי שליח בתלה או נאנס לשליח אחר שיתנהו לפלוני שיוליכהו אומו פלוני להאשה מאחר שזה השליח השני שעושה הראשון שליח אלא שנתן לגירושין הוא אפשר דלא מלי משוי אלא שליח כמוהו שיוכל לעשות שליח אחר אבל כיון שזה השני לא מלי משוי שליח אפילו תלה איכא קפידא דבעל בכה"ג שמיעטו בשלימותו): **מ** וחלה או נאנס בתוך השלשים משלחו ביד אחר. כתב הטור סי' קמ"ח מדברי הרי"ף מ"ש בתיקון שטרות שטר הרשאה בטולה גט ממקום למקום נראה שאין צריך אלא לפי שכתוב בה שנתן הבעל לשליח רשות לעשות כמה שלומים ואפי' לא יחלה ולא יאנס ע"כ. ומדברי הרי"ף הללו מוכח דאם רצה שליח ראשון לעשות שליח שני בלא חלה או נאנס דאינו נאמן לומר שהבעל נתן לו רשות צריך שיביא הרשאה ומתקיים וכ"כ הרב תומת ישרים סי' ג' וסי' קנ"ח ומ"ש שם בסי' קנ"ט בשם מהר"ש מאיטונאנק נראה לדעתי לא פליג ומודה דכל שבא לעשות שליח בלא חלה ובלא נאנס צריך שטר הרשאה מקומית כדין ודוק היטב שם ועיין עוד שם סי' ו':

וכותבין

מגדל עוז

פ"י א כל מקום שאמרנו עד והולך ממזר. בגיטין פ' המקבל (דף ס"ו) ופרק הזורק (דף פ'): **ואם** היה בעלה בהן וכו' וחזו ריש הגט שפוסל בכהונה מדבריהם. פרק האשה רבה (דף ל"ד) וכ"מ

לחם משנה

ההיא דאמא בר מניומי דיש גירסאות מלוקות הא ההלכות מודו שם לגירסא רבינו ואין לנו פירוש אחר דא"ש כיון דכתב שיש שנוש בטוסאות:

פ"י א כל מקום שאמרנו בחבור זה שהגט בטל וכו'. כתב ה"ה וכבר דקדקתי בזה במקומות שנ"ל וכו' כלומר דיש מקומות שכתב רבינו פסול ויש לדון עליהם דאמאי כתב פסול ספק מגורשת הם ותירצו כפי הנראה לו ז"ל: **ואם** היה בעלה בהן וכו'. הקשה ה"ה מההיא דבפרק המגרש (דף פ"ב:) ותירץ כפירוש ראשון דלפי שטתו של ר"א השיבו והתמיר בהן אז שהוא מפרש איסור כהונה שאין איסור זה אלא מדבריהם ואין ללמד ממנו היתר וזה דוחק. וקושיא זו ל"ע לדעת רבינו:

וכ"מ

הגהות מיימוניות

לט [ט] (דף כ"ט ע"ב) ההוא גברא דשדר לה גיטא לדביתהו אמר שליח לא ידענא לה א"ל זיל יהביה לאבא בר מניומי דאיהו ידע לה וליתביה ניהלה אתא ולא אשכח לאבא בר מניומי וכו' עד מאי קא"ל אבא בר מניומי ולא את והנה פסק כא"ד ולא כלישנא קמא דאמר מי קאמר ליה אבא מניומי ולא את בתמיה דמשמע גם הוא היה יכול לתתו לה ומבאן מוכיח ר"י שלכל הלשונות משמע שהשליח אם היה חפץ מתחלה להיות שליח לגירושין היה יכול להיות שליח אע"פ שלא היה מכירה תחילה ואפילו לרב ששת דאמר בפ"ב דסומא אינו יכול להיות שליח טעמא משום שאינו יודע ממי נוטלו ולמי נותנו היינו דוקא בסומא דאיכא למיחש טפי פן יטעה אבל פיקח נעשה שליח אע"פ שאינו מכירה כדפרישית ע"ב:

כרב

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org משנה תורה <מהדורה חדשה> - ד (נשים) עמוד 215

ב וכ"מ שאמרנו וכו'. מ"ש ואם נשאת לא תצא ולא תלך בין יש לה בנים לאין לה בנים כך כתב רבינו הא׳ בתשובה כ"מ שאמרו בו הולד כשר אם נשאת לא תצא אע"פ שאין לה בנים עכשיו וכתב הרמב"ן שהוא מבטל דעתו לדעת הגאון ויש לזה שיקר בפ׳ המגרש בגמרא:

ג וכ"מ שאמרנו וכו'. זה פשוט שכל ספק גט כך הוא דינו: וכן אם גירש וכו'. מ"ש שהיא מותרת לבעלה הוא בישראל כמו שנתבאר ולא הוצרך לומר כן שהרי אפילו בתגרשה בגט גמור רשאי להחזירה כל זמן שלא נתקדשה לאחר וזה פשוט ולא כתבו רבינו אלא מפני שהיה רוצה לומר א"ל לחדש הנישואין וכו׳ וכבר דברו דודאי צריך הוא לקדשה שנית ולא מבעיא בגט פסול שהיא כפנויה מן התורה אלא אפילו בספק מגורשת הרי היא ספק פנויה ואין לה לעמוד ממתי אלא בקידושין גמורים וזה פשוט ומתבאר מהרבה מקומות אבל הנישואין אין צריך לחדשה ולברך והטעם נראה שהוא כספק מגורשת ומפני שאין מברכין על הספקות כפי שעת רבינו בהל׳ ברכות וכבר כתבתיה בספר זמנים בשני מקומות ואפי׳ במגורשת בגט פסול סובר הוא ז"ל שבין שאינה *פנויה אין לברך, ומדוע הכתובה כבר נתבארה פט"ז מהל׳ אישות שהמגרש את האשה והחזירה קחס על כתובתה הראשונה החזירה ומ"מ סבור רבינו בגירושין גמורים שצריך הוא לחדש ולכתוב אבל בספק מגורשת כיון שלא היתה יכולה לגבות כתובתה אין צריך לחדשה והשוה לזה גט פסול, ונראה שאינה גובה בו כתובה שהרי אינה רשאה ליגשת לאחר כתמלה ולא קרינא ביה לכשתגשמי לאחר מעלי מה שכתוב ליכי:

ד כל מי שנשאת. במשנה פרק הזורק (דף פ׳.) שיגה שמו ושמה שם עירו ואם עירה תלת מזה ומזה וכל הדרכים האלו הם תלת מזה ומזה ולריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה מזה ומזה והולד ממזר מזה ומזה כמו שיתבאר למטה ואין זה ולאי

*ר"ל מדרבנן:

ולאי פשיטא ופשיטא דה"ק דכי היכי דאמר תלת והולד ממזר משום דמוקמינן לה אחזקתה דהיינו חזקת א"א ה"ל לענין שמותרת לבעלה בלא הלרכה לחדש הנשואין אנו מעמידין אותה על חזקתה הראשונה דהיינו חזקת א"א עכ"ל. נראה מדבריו דמשמע ליה למהרי"ק שכשכתב רבינו שאינו צריך לחדש הנשואין היינו לומר שא"ל לחזור ולקדש, ואין זה כמשמע דברי רבינו דא"כ הל"ל אינו צריך לקדשה ולא לברך ז׳ ברכות ומדלא נקט אלא א"ל לחדש הנשואין משמע ודאי דאינו ממעט אלא נשואין דהיינו ז׳ ברכות וכתובה אבל צריך הוא לקדשה וכ"כ ה"ה בפשיטות:

כתב

לחם משנה

דר"א קאמר. וי"ל משום דהנראה מפשט ההלכה הוא דורבנן לא קאמר ליה ר"י אלא הגמרא קאמר ליה ואי ר׳ יאחי דסבר דהוי אסמכתא ק"ל מה הקשה גמרא לר"י ורבנן נימא דסברי הוי אסמכתא כר׳ יאחי אלא ודאי דמשמע ליה לגמרא דליכא מאן דפליג בהא דהוי דרשה גמורה ולכך הולרך ה"ה לאתר מה שאירך ומ"מ ההיא דפרק האשה רבה (דף ל"ד.) דאמר ר"י אמר רב הוה ליה לר"א בן מתיא למדרש מרגניתא וכו׳ קשה דאי הוי אסמכתא מה הקשה לו לר"מ הא ר"א לא רצה לדרוש אלא דרשה גמורה ולא אסמכתא:

ג ואינו צריך לחדש הנשואין וכו׳. כתב ה"ה הטעם שאין מברכין על הספקות. ולשון אינו צריך קשה לזה דמשמע הא רוצה מברך ואינו כן דאינו יכול לברך וי"ל דלא אמר אינו צריך אלא בעבור החלוקות האחרות:

ד [כל מי שנשאת וכו׳]. כתב ה"ה והיקש זה שהקישן רבינו פשוט הוא וכ"נ מן הגמרא. וכבר כתבתי לעיל אלא ידעתי איך הוא היקש זה. וי"ל שהוא ממה שהקשו בפרק האשה רבה (דף ל"ח:) גבי אשה מי אמרינן מאי ה"ל למעבד ת"ש שיגה שמו ושמה וכו׳ כלומר ואמאי לא אמרינן התם מאי ה"ל למעבד ומילתא איכא ליה לאקרויי גיטא הרי שהשוו בגמרא נשאת בגט פסול לשמעה שמת:

וכן

פ"י ב וכותבין לה גט אחר כשר וכו׳. (א"ה נראין הדברים דאין לנו לכוף לבעל הראשון לגרשה בגט אחר שנשאת לשני וכן נראה מדברי מרן בתשובה דף ע"ט ובהכי ניחא מה שמתה הרמ"ז בס׳ גט פשוט סימן קכ"ט ס"ק ב"ב יע"ש. ולאחיי להרב בני יעקב דף קמ"ח ע"ג שמתה על הטור בנסי׳ ק"ג הביא דברי הרמב"ם אלו דכותבין לה גט והיא תחת בעלה ואילו בסי׳ מ"ו גבי יצא עליה קול שנתקדשה ונשאת לשני כתב דלא מפקינן לה דאם אתה מלריכה גט ומצא אוסרה על השני והן דברי הר"י בס"פ המגרש והשיב דלא אמרה רש"י ז"ל אלא דוקא גבי קול אבל בפיקולין דרבנן דמלתוריינתא מגורשת גמורה בכה"ג נותן לה גט והיא תחת בעלה יע"ש באורך. וקשיא לי מתשובת רש"י שהביא מרן הב"י סי׳ קכ"ט דהתם חייבי בשיגה שם האב דאינו אלא פסול מדרבנן ועפ"ז כתב דאם נשאת אין לאלריכה גט מראשון יע"ש. כתב מרן הב"י סי׳ ק"ל דכ"מ שאמרו אם נשאת לא תצא היינו אע"פ שלא נבעלה. והרמ"ז סי׳ קכ"א ס"ק ו׳ כתב דמסתברא דבמתרכה לחוד אע"ג דלא נכנסה לחופה לא תצא כיון שכבר נתקדשה. וע"ש בתשובת מרן (דף ע"ט) ואיתה ז"ל הביא דבריו בסי׳ קכ"ט ס"ק מ"ט וג"כ וע"ש. ועיין מ"ש ה"ה פ"ט מהלכות אישות דין י"ג ובדברי הרב המאגר פי"ח מהלכות אישות דיאתה דין כ"ב. כתב בתשובת מיימוני בשם מהר"ם דלא אמרי׳ אם נשאת לא תצא אלא דוקא בנשאת ע"פ תכס שעשה אבל אם מעצמה אזלה ונשאת תצא הבדיו דברי הרב מוגל מאם סי׳ כ"ד ואין נראה כן מתשובת הריב"ש סי׳ ר"ה שהביא מרן הב"י סי׳ קל"ט יע"ש):

ד כל מי שנשאת בגט בטל כו׳. בר"פ האשה רבה גרסינן האשה שהלך בעלה למדה"י ובאו ואמרו לה מת בעליך ונסת ואח"כ נא בעלה תלת מזה ומזה ולריכה גט מזה ומזה ע"כ. ובגמרא בשלמא מראשון מיבעי גט אלא משני אמאי זנות בעלמא הוא א"כ הוצא גזרה שמא יאמרו גילת זה ונשא זה ונמצאת אשת איש יוצאת בלא גט. והנראה דאמאי דאמרינן תלת מזה ומזה ניחא ליה לתלמודא דטעמא הוא משום דאסורה לבועל ולבעל. אלא דהוקשה לו דהכי דבעיא גט מראשון לאיסורי בעלמא אבל משני אמאי בעיא גט דהא זנות בעלמא הוא ומילתא כדי שלא יאמרו אשת איש יוצאת בלא גט. ומדברי רבינו הללו נראה דנמן טעם לאיסורא על שניהם כדי שלא יאמרו המזיר זה את גרושתו. וקשה דהתיבא לאוסרה על הראשון שיש טעם זה דיון דמשני לריכה גט כדי שלא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט אסורה לראשון ולכאמרי׳ בעלמא אבל לא יבגד שני ושא ראשון אלא לשני אמאי אסורה וכ"מ משום דבעלה ולא תשיבא שוגגת. ועוד אי לא תשיבא שוגגת ומטעם זה אסרינן לה לשני א"כ מטעם זה אסורה לראשון דהא קי"ל אסורה לבעל ולבועל. והנראה בכוונת רבינו ז"ל הוא דודאי הכא שוגגת היא ומן הדין מותרת לבעלה ולבועל אלא דתכמיס קנסו דלא תנשא לבועל משום דעבדא איסורא. אלא דהוקשה לרבינו דהתיבא דקנסו לשני אלא לראשון דלא עבד איסורא אמאי קנסוה. ומירץ דכיון דע"כ לריכה גט משני כדי שלא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט מש"ה אסורה לראשון שלא יאמרו המזיר גרושתו. אך קשה לזה סוגית הגמרא דקאמר בשלמא מראשון כו׳ ולפי הס"ד דלא הוה ידע טעם זה דאשת איש יוצאה בלא גט אמאי לא הקשה נמי במאי דתנן בריש תלת מזה ומזה דבשלמא משני ניחא אלא מראשון אמאי. ונראה דס"ל לרבינו דכי הקשה התלמוד אלא משני אמאי הכותה היא דאיתה לריכה אם מותרת לראשון בחלוקה דתלת מזה ומזה לא היה יכול להקשות אמאי תלת משום דהתשובה בלתה משום דאסורה לבועל ולבעל. ומש"ה פריך בחלוקה דלריכה גט משני ומש"ה אינו מותרת לראשון. עוד אפשר לומר דהתלמוד קאי בחלוקה דאמתי׳ דמיירי בנשאת בעד אחד דלאו אנוסה היא ומשום הכי הוה ניחא ליה אמאי דאמרינן תלת מזה ומזה כדין כל אשת איש שיגתה דקי"ל אסורה לבעל ולבועל ומשום הכי לא הקשה אלא דאמאי לריכה גט משני. ומירצו כדי שלא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט ומשום קנסא. ולפ"ז לדידן דקי"ל דאפי׳ נשאת בעדים כל הדרכים האלו בא ע"כ טעמא הוא דאסורה לשני משום קנסא דוקא ולריכה גט משום קנס אלא שטעם זה דקנס לא שייך גבי ראשון ומש"ה אמר דטעמא דאסורה לראשון הוא משום שלא יאמרו המזיר זה גרושתו משנשאת: אך מסתמיות דברי הראשונים ז"ל נראה דסברה להו

מגדל עוז

כתב הראב"ד ז"ל לא הכל שוין בדבר זה וכו׳: ואני אומר זו מחלוקת ישנה היא בתמת בעלה. בגיטין פרק הזורק (דף פ׳): כל הדרכים האלו בה בינומות פרק האשה רבה ובגיטין פרק קורדיקוס כי רש"י ובעלי שיטתו כשיטת ר"מ ז"ל ורבותיו בעלי התוס׳ ז"ל חלקו עליו וכיס אחרים מחלקים בחלו המלוקים שחילק הראב"ד ז"ל לא הכל שוין בדבר זה עד תמת בעלה. בגיטין פרק הזורק (דף פ׳): **ואם א"א** עד לעז על בניו. פ"ק דגיטין (דף ה׳): **ג** וכל מקום שאמרנו עד גירושין גמורין. פרק המקבל (דף ס"ג) ופ׳ אלמנה ניזונת: **ד ה** כל מי שנשאת בגט בטל כו׳ עד על שיהס עולמית.

בגיטין

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org משנה תורה <מהדורה חדשה> - ד (נשים) עמוד 216

נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לכל נאסרה לכהונה *וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה מדבריהם: **ב** [א]וכל מקום שאמרנו בחבור זה שהגט פסול הרי זה פסול מדברי סופרים בלבד ונפסלה בו מן הכהונה מדברי תורה. ולא תנשא לכתחלה ואם נשאת לא תצא והולד כשר. וכותבין לה גט אחר כשר ונותנין לה והיא תחת בעלה. ואם אי אפשר לכתוב אחר והיה הבעל ותיק וגירש מעצמו הרי זה משובח אם אין לה בנים. אבל אם יש לה בנים לא יוציא מפני פסול הגט שמא יוציא לעז על בניו: **ג** וכל מקום שאמרנו בחיבור זה הרי זו ספק גירושין או שהיא ספק מגורשת לא תנשא ואם נשאת תצא והולד ספק ממזר מפני שהיא ספק ערוה. [ב]וכן אם גירש את אשתו בגט פסול או שהיתה ספק מגורשת ורצה להחזירה הרי זו מותרת לבעלה. ואינו צריך לחדש הנישואין ולברך שבע ברכות ולכתוב כתובה עד שתתגרש גירושין גמורין: **ד** [ג]כל מי שנשאת בגט בטל הרי זו צריכה גט מבעל שני מדבריהן כדי שלא

השגת הראב"ד

*וזהו ריח הגט וכו׳. כתב הראב"ד ז"ל לא הכל שוין בדבר זה שיש מקומות הרבה שאין מוכיח לפסלות הגט ויאמרו גרושה הותרה לכהן וכן אם קדשה אחר באותו הגט צריכה גט משני ואסורה לשניהם, עכ"ל:

א טור סס סי׳ ק"ג כל הלשון סמ"ג עשין נ׳: ב גם זה הלשון סס: ג שם:

סימן ו סעיף א' א) אין צריך להוציא. והא דקי"ל [יבמות ל"ו ע"ב] יבמה שמת הולד תוך ל' יום ונישאת לכהן דאין מולין כמ"ש לקמן סוף סימן קס"ד [סעיף ז'], עיין תוס' פ"ב דיבמות דף כ"ד ע"א [ד"ה וספק]:

סימן ו

נשים האסורות לכהן ודין אשת כהן

ובו י"ח סעיפים

א א)כהן אסור מן התורה בגרושה **זונה וחללה** ב)**ואסור בחלוצה** ג)**מדרבנן לפיכך אם עבר ונשא ספק חלוצה** א)א)**אין צריך להוציא**

סימן ו סעיף א' א) אין צריך להוציא. משמע אבל לכתחילה גזרו אף על ספק אלונה, וכ"כ רש"י [יבמות דף כ"ד ע"א [ד"ה מדרבנן הוא]], לא גזור רבנן לאפוקה מספק, ועיין לקמן סימן ז' סעיף כ' [ע"ש סקכ"ז]:

ציונים ומקורות סימן ו א) לשון הטור.

גור אריה

סימן ו סעיף א' א. כהן כו'. כהנים שבזמנינו אינם אלא ספק כהנים שאין להם ספר היוחסים, ומה שעולים לקרוא בתורה אינו אלא מנהג. ריב"ש [סי' ל"ד. ומתוך כך דשד"ם אהע"ז [סי' ל"ה] דל"ה המיר שבויה להכן ע"פ עדות אשה מפי שבויה אחרת, וכיונא כתב המבי"ט ח"א [אורח חכמה רי"ט. ועיין יפה מראה ברכות פ"ט [אות ב' ד"ה המשתמש וכו' מה שאין]]. אבל קשה לי דאפילו שבויה שאין לה שום עדות תהיה מותרת להכן מכח ספק ספיקא, שהרי השבויה אסורה משום ספק זונה, וזה ספק כהן, וצ"ע. ועיין [תשובות] ר' יעקב לבית לוי [נציה שצ"ב] סי' ל"ג*:

נחלת צבי

סימן ו סעיף א' א. כהן אסור. פירוש, כהן הדיוט, אבל כהן גדול אף באלמנה: **ב. ספק חלוצה אין צריך להוציא.** דספק דרבנן הוא, אבל ספק גרושה דספיקא דאוריתא, צריך להוציא:

ביאור הגר"א

סימן ו סעיף א' א. לפיכך כו' אבל כו'. שם [יבמות המובא בבאה"ג אות ב'] וגיטין *כ"מ ח' דלמא: (**ליקוט) **לפיכך אם עבר כו'.** וכ"כ רש"י שם [יבמות] ד"ה מדרבנן כו' דלכתחילה ודאי אסור כמש"ש ל"ח ב' נמקלתן כהנים כו':

אצ"ל: פ"א
**חכמת מוסקבה

באר הגולה

סימן ו סעיף א' ג. מפורש במורה [ויקרא כ"א ז']. **ב.** ברייתא יבמות דף כ"ד ע"א ובכמה דוכתי. **ג.** שם [בגמרא].

המשך ס"ק זה השמטנו מכאן והנבדמהו לסימן ז' ע"פ כתי"

פתחי תשובה

סימן ו סעיף א' א. כהן אסור. עיין בתשובת חוט השני סי' י"ד, באיש אחד שהיה מוחזק לכהן ט"ו שנה לכל דבר שבקדושה, לישא כפיו [עיין באר היטב לעיל סימן ג' סק"א ומ"ש שם [סק"א]] ולפתוח ראשון ולקרוא ראשון ולפרוש מטומאת מת, ועתה קידש גרושה אחת, והכחיש את כהונתו לומר כי מעולם לא היה כהן, ומה שאמר שהוא כהן לא היה אלא בשביל ליטול גדולה לעצמו לפתוח ראשון ולקרוא ראשון. וכתב, הדבר פשוט שאין הכהן יכול להכחיש מה שהיה מוחזק בו זמן רב, שהרי אפילו חזקת שלשים יום היא חזקה אפילו להיות הורגין [וכדלקמן סימן י"ט סעיף ב'], וכ"ש חזקה של ט"ו שנים. ואין לומר הרי נתן אמתלא לדבריו שעשה כן כדי ליטול גדולה ואמרינן בפ"ב דכתובות [כ"ב ע"א] כו' [וכדלקמן סימן מ"ז סעיף ד']. זה אינו מכמה טעמים, חדא, שאין האמתלא מבוררת. ועוד, דכל שעשה מעשה לא מהני אמתלא, והכא עשה מעשה במה שעלה לדוכן וכיוצא, ואפילו למ"ד דמהני [עיין ביו"ד סימן קפ"ה [בטור וב"י]], היינו אם לא עשה המעשה רק זמן מועט, וגם אם לא עשה המעשה כ"כ בגלוי לעיני כל דכולי האי לא מחצף אינש נפשיה, וגם אם לא עשה רק דבר אחד, אבל בנ"ד שעשה מעשים הרבה כ"כ שנשא כפיו וחתם עצמו כהן ונהג בכל דיני כהן כמה פעמים, פשיטא שאין מועיל אמתלא. ועוד, דכל היכא שעושה איסור, לאו כל כמיניה לתת אמתלא, דמוקמינן ליה בחזקת שלא עשה איסור עד עתה שנכנסה בו רוח שטות. ועוד, דחזקה זו של נשיאת כפים אלימא טפי שאין האמתלא מועלת בה. ועוד נראה, דכל מקום שאמרו חכמים דמהני אמתלא היינו כשהאמתלא היא לסלק את ההיזק, אבל אם אמר שעשה כן לשם תועלת לא מהני אמתלא, וטעמו של דבר הוא, משום [ד]כל אמתלא היא (בטענת) [כטענת] אונס, כאילו אמר שלא עשה מתחילה כן אלא מפני האונס, ואם האונס הוא מפני ההפסד, חשיב אונס דאחי ליה מעלמא, ואם הוא מפני שירא שמא לא תגיע לו התועלת שהוא מבקש, הוי אונסא דאתיא ליה מנפשיה [עיין בתשובת ברית אברהם [ח"ב אהע"ז] סי' צ"ד אות ו' שפקפק עליו בזה ע"ש], ובזה מרווח לן למה לא הזכירו חז"ל שתועיל אמתלא גבי כל הני דשוי אנפשיה חתיכה דאיסורא [עיין מה שכתבתי לקמן סימן קט"ו סעיף ו' סקכ"ט]. ועוד, דבזמן ארוך כ"כ כזה אין סברא שתועיל אמתלא [עיין ב"ש לקמן סימן י"ט [סק"כ] ומה שכתבתי בפתחי תשובה שם [סק"ג]], ואע"פ שלא נתנו חכמים שיעור לדבר, מ"מ ענין האמתלא הוא לפי ראות חכמי ישראל. ומכל הני טעמי אמינא שאין יכול להכחיש כהונתו וכופין אותו לגרשה כמו בכהן דעלמא. ואין חילוק בין זמן הזה לדורות הראשונים שהיה להם כתב יחוס, ואדרבה, כיון שכל הכהנים בזה"ז הן בכהונתן מחמת חזקה, א"כ הכהן הזה הוא כמו שאר כהנים כו', ש"ש, ועיין מה שכתבתי לקמן סימן מ"ז סעיף ד'. ועיין בתשובת מנחת עני סי' מ"ח, בכהן שעבר וקידש אשה פסולה לכהונה ואח"כ גירש, אם צריך תשובה וכפרה על הקדושין, מי אמרינן כיון דקיי"ל כרבא בקדושין דף ע"ח [ע"א] דאמר קידש אינו לוקה, אין כאן איסור כלל, או דילמא נהי דאינו לוקה, איסורא מיהא עביד וצריך כפרה. וכתב, דלכאורה יש ללמוד מדברי התוס' ב"מ דף י' ע"ב [ד"ה דאמר] דעכ"פ איסורא מיהא איכא. ושוב דחה זה דאין ראיה מדברי התוס' אלו, והביא ראיה ברורה מסוגיא דסוטה דף מ"ד [ע"א] דבקידש לחודא אפילו איסור דרבנן ליכא וא"כ אין צריך כפרה, ע"ש. ועיין בתוס' יבמות דף י' ע"א בד"ה לרבי יהודה, מ"ש שם דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול, ע"ש ודו"ק. [כעת מצאתי בספר בית מאיר לקמן סימן ט"ו סעיף א' שתופס בפשיטות דמ"מ איסור דרבנן מיהא איכא, ומייתי נמי דברי התוס' דיבמות הנ"ל, וכתב דאין להקשות מסוטה מ"ד [שם] דמוכח דבחייבי לאוין אין בקדושין אפילו איסור דרבנן כו', די"ל, [ד]לר' יוסי הגלילי הברייתא לא נאמרה לדינא אלא לפרש הקרא של ולא לקחה [דברים כ' ז'] מקמי דאסרו חכמים הקדושין, עכ"ל, ע"ש]: **ב. מן התורה בגרושה.** עיין בתשובת רדב"ז ח"ב סי' תש"א, על כהן שרצה לישא גרושה ואמרו קרובי האשה שאין האשה עוברת על לאו זה. והשיב, מה זו שאלה, כל העונשין האיש והאשה שוין בהן, וכמו שהוא עובר כן הנישאת לו ג"כ עוברת כו', ע"ש. ועיין בספר ברכי יוסף [אות א'] שתמה עליו דביבמות דף פ"ד ע"ב מבואר דמהא ליכא למיגמר, רק יליף לה התם מלא יקחו [ויקרא כ"א ז'] יתירא, ע"ש: **ג. בחלוצה מדרבנן.** עיין באר היטב [סק"ב] מ"ש דבתשובת כנסת יחזקאל חולק על שבות יעקב. ועיין בתשובת זכרון יוסף [אהע"ז] סי' ג' שחולק ג"כ ע"ש, וכן דעת הרב ברכי יוסף אות ג', ועיין מה שכתבתי מזה בפתחי תשובה ליו"ד סימן שכ"ב סק"ג: **ד. ספק חלוצה אין צריך להוציא.** עיין בתשובת אא"ז פנים מאירות ח"ג סי' ו' ובספר ישועות יעקב [פירוש הקצר אות ב'] מ"ש בזה:

ראש פינה - עקבי הבית

סימן ו סק"א. דאין חולצין כו'. דקשה כיון דספק אלונה אין מוציאין, למה לא ממלון, והיה עדיף ממה דקיימא ממתיו בספק איסור יבמה לשוק. סוף סימן קס"ד כו'. ע"ש בב"ש [סקי"ב] בשם הרא"ש [יבמות פ"ד סי' ה'] מירון ע"ז:

ראש פינה - חלקת השדה

סימן ו סק"א. וכ"כ רש"י כו'. כן דקדק הרמב"ן [שם] מלשון רש"י, הביאו המגיד משנה פ"ח מיבום [ה"ב], וכן הסכימו כל הפוסקים דלכתחילה אסור. ועיין בהרא"ש פרק כיצד [שם פרק ב' סי' ד'] [ד]נ"ל משם דהא דאין מוציאין היינו אם כנס בלא המלכת ב"ד, אבל אם נמלך בב"ד ואסרו לו, ועבר ע"ד ב"ד, מוציאין ממנו, ועיין לקמן סוף סימן י"א. [ועיין בבאר היטב [סק"ב] בכהני זמן הזה אי כופין להוציא בנשא ודאי

גליון מהרש"א

סימן ו בראשו. נשים האסורות לכהן. וגלוסה דרך זמות לכהן דמיעו לוקה, אם גם איסור ליכא מן המורה, עיין מגוגת ר"ש אבוהב בספרו דבר שמואל סי' ז' ובסי' כ' שם מה דקשה מבכורות דף ג"ו ליש ע"ב: סעיף א'. לפיכך אם עבר ונשא ספק חלוצה אין צריך להוציא. עיין בב"ש לקמן סימן ז' סק"מ:

אמרי ברוך

סימן ו בראשו. דין כפיה בכהן שנעשה בשים פסולות הוא בגמ' כתובות דף ע"ז ע"ב, ויעוין לקמן סימן קנ"ד סעיף כ', ומקור הדין שם בגיבמות דף פ"ד ע"ב בגמרא:

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - ל אה"ע א (א - כה) עמוד 263

ב) **ספק גרושה.** וכן ספק חלצה וספק זונה כולן מדאורייתא, אלא ספק ממזר מדרבנן, ועיין במגיד פי"ז הלכות איסורי ביאה [ה"ז]: ג) **רק משום קול קידושין.** בתשובת מהרש"ל סי' כ"ה כתב °[ד]דוקא בתשובתם יש לחוש לקול כזה, אבל בעלמא אין לחוש. ועיין הגהות מרדכי פרק האומר [קדושין סי' תקל"א] ותשובת [הרשב"א המיוחסות ל]רמב"ן סי' קל"ב ותשובת הרא"ש [כלל ל"ה סי' י"ד המובאת] בטור סוף סימן מ"ו, וב"י רש סימן (ג') [*י"ג], ובתשו' הרשב"ש [מכת"י מהדורת מכון ירושלים סי' ק"ט] בסימן י"ג ס"ק ג' שכשירה לכהונה בנתן גט שאינו צריך ע"פ הדין, והוא ממש היפך תשובה זו שהביא הרב כאן בשם הרשב"ש, ויש לחלק:

בית מאיר

ע"פ נקבי הבית וכ"ה במחדו"ק וכ"ה בבאה"ט אצ"ל: כן הביא

ב) **אפילו הכי פסולה לכהונה.** בהג"ה [ב]מרדכי [דף תרס"ג בחלפסות הגדולות עם שלטי הגבורים [קדושין סי' תקל"א]] מביא כמה דעות דכשירה לכהונה, וכן הביא ב"י תשובת הרשב"ש [מכת"י מהדורת מכון ירושלים סי' ק"ט] בסימן י"ג ס"ק ג' שכשירה לכהונה בנתן גט שאינו צריך ע"פ הדין, והוא ממש היפך תשובה זו שהביא הרב כאן בשם הרשב"ש, ויש לחלק:

[א]אבל גרושה אפילו אינה אלא ב)ספק גרושה צריך להוציא ג)בין שנתגרשה מן האירוסין בין שנתגרשה מן הנישואין ואפילו ריח גט פוסל בכהונה וכופין אותו להוציא והיכי דמי ריח גט כגון שאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם ואף על פי שלא הותרה בזה הגט נפסלה לכהונה (ואפילו לא נתגרשה ג)רק משום קול קידושין בעלמא אף על פי שהוא ברור שאין ממש באותן קידושין ואין נותנין גט רק מכח [ב]חומרא בעלמא ב)אפילו הכי ד)פסולה

כתב ב"ח [אות א'], היינו לכתחילה, אבל לא תנא. לפ"ז נ"ל בתשובת רשב"א הנ"ל [סק"ג ח"א סי' תק"נ] אילו בשילוח [כתר] לכהן ולא קידש ולא נשא, משו"ה פסק שם דאסורה לו, ול"ע, גם בט"ז [סק"ב] תולק עליו:

נחלת צבי

ג. **אפילו אינה אלא ספק גרושה צריך להוציא.** וה"ה ספק חלצה וזונה. רמב"ם פי"ז מהלכות איסורי ביאה [ה"ז]: ד. **וכופין אותו להוציא.** אם הוא כהן: ה. **נפסלה לכהונה.** דדרשינן [יבמות נ"ב ע"א] ואשה גרושה מאישה [ויקרא כ"א ז'], אפילו לא נתגרשה אלא מאישה, פסולה: ו. **אפילו הכי פסולה לכהונה.** ומ"ו ז"ל [ב"ח אות א'] כתב, (ואיהו) [ומיהו] אם עבר ונשא אין מוציאין ע"ז:

טורי זהב

סימן ו סעיף א' **[א] אבל גרושה כו'.** וה"ה ספק זונה וחללה, כן הוא ברמב"ם [פי"ז מאיסורי ביאה ה"ז]. פירוש, במקום שאין לה מיגו, כגון בודאי נשבית ע"פ ב' עדים וספק אם היא טהורה. ואין להקשות בספק זה אמאי לא מוקמינן לה אחזקה דכשנולדה לא היתה זונה, די"ל כיון שנשבית מסתמא נטמאה, כן נ"ל: **[ב] חומרא בעלמא אפילו הכי פסולה לכהונה כו'.** בב"י סימן (ק"ן) [צ"ל י"ג] לקמן מביא זה בשם תשובת רשב"א [ח"א] סי' תק"ן, וכתב [שם בשם תשובות הרשב"א המיוחסות להרמב"ן

גור אריה

ב. ממני ואי את מותרת כו'. נ"ל דאסמכתא היא ואין לוקין עליה. הרמ"ע. ג. **פסולה לכהונה.** ואין לוקין עליה.

באר הגולה

ד. כ"כ הרמב"ם בפי"ז מהלכות איסורי ביאה [ה"ז]. וכתב הרב המגיד, זה פשוט, דספיקא דאוריתא הוא. ה. ברייתא שם [עיין יבמות נ"ט ע"א, ובהרב המגיד שם הי"ח]. ו. שם דף נ"ב ע"א ודף (נ"ג) [צ"ד] ע"א, ודרשים לה מדכתיב [ויקרא שם] ואשה גרושה מאישה, אפילו לא נתגרשה אלא מאישה, פסולה.

ביאור הגר"א

ב. בין שנתגרשה מן האירוסין כו'. שם [יבמות] נ"ט א': ג. **וכופין אותו להוציא.** בגיטין פ"ב [ע"ב] משמע דדרשה גמורה ונפסלה מן התורה, כמ"ש ורבי יוחנן אמר טעמיה כו', ואף להרמב"ם בפ"י מהלכות גירושין [ה"א] שכתב שהיא מדרבנן, מכל מקום כופין כמו בכל איסורי דרבנן, כנ"ל סימן ד' [סעיף ל"ו, עיין ביאור הגר"א שם סקצ"ה] וכמ"ש בריש פ"ט דיבמות [פ"ה ע"א] שנויות כו'. וי"ב סי' שמ"ח: ד. **ואפילו לא כו' אף על פי כו'.** כמ"ש שם [יבמות] נ"ו א' דילמא איכא אינש כו', ואע"ג דאיכא ולד מישתין, כ"ש כאן דליכא הוכחה. ובקדושין ס"ה א' אלא כופין אמאי אמר כו', והא התם דאומר לא קידשתיך ומומר בקרובותיה כל זמן שלא גירש, והכל יודעין שאין נותן גט רק בשביל ופטור מכתובה, אפ"ה נאסר בגט בקרובותיה:

באר היטב

ד. צריך להוציא. וכן ספק חלצה וספק זונה כולן מדאורייתא, אלא ספק ממזר דרבנן. [ב"ש סק"ב]. עיין הרמ"ח מ"א סי' מ"כ. נשא ספק שניה א"ל להוציאה. ה"ר יעקב [לבית] הלוי [ונציה שצ"ב] סי' נ"ג: ה. **רק משום קול קידושין בעלמא.** בתשובת רש"ל כתב [ד]דוקא בתשובתם יש לחוש לקול כזה, אבל בעלמא אין לחוש, ועיין (הגהות) מרדכי פרק האומר, וכ"י בסימן י"ג, ושם מבואר דוקא אם הב"ד הגריבו גט, אע"ג שהיה בחתם קול בעלמא, מיישינן, אבל אם הוא נתן גט מעצמו ולא היה צריך ע"פ הדין, לא הוי (ה)גט, וכ"כ הבית הילל. כ"ש [סק"ג]: ו. **מכח חומרא כו' פסולה לכהונה.** כתב (כ"י) [ב"ח], היינו לכתחילה, אבל אם תנא, וט"ז חולק. ב"ש [סק"ד]:

פתחי תשובה

ה. צריך להוציא. עיין באר היטב [סק"ד]. ומ"ש בשם הר"י הלוי נשא ספק שבויה אין צריך להוציא, עיין בספר שער המלך פי"ט מהלכות איסורי ביאה דין כ"ג שכתב עליו, לכאורה הדין עמו, כיון דספק ספיקא

ראש פינה - חלקת חשדה

חלוצה ולא ידע]. ואולי י"ל בזה מ"ש הטור לקמן סימן ז' ומתבאר שם ברמ"א סעיף כ' דהולד מספק חלוצה חולין ספק חלל, ע"ש בח"מ [סקכ"ז] וב"ש [סק"מ] שהקשו על זה מכאן, ולחילוק הנ"ל י"ל דשם מיירי בנמלך בב"ד ואסרו לו, אז קנסו אותו דמוציאין, ואז הולד ספק חלל ג"כ, כנלענ"ד. ועיין (בלח"מ) [במשנה למלך] פי"ז [מאיסורי ביאה] ה"ז. אח"כ מצאתי כן בספר עצי ארזים [סק"ב]: סק"ב. **ויש לחלק כו'.** אולי כונתו לחלק בין נתן גט מעצמו לבין נתן ע"פ ב"ד, ועיין בב"ש ס"ק ג':

ראש פינה - עקבי הבית

סק"ב. כולן מדאורייתא כו'. נראה דהכו לדעת שאר פוסקים דס"ל [ד]כל ספק דאוריתא הוי מדאוריתא לחומרא, אבל לדעת הרמב"ם [פ"ט מטומאת מת הי"ב] דסובר דמדאוריתא לקולא רק מדרבנן לחומרא, גם אלו הויין רק מדרבנן, דהא לא הוי רק חייבי לאוין, ולשיטת הרמב"ם דוקא חייבי כריתות, כיון שבא על ספק שלהם אשת אלו, הוי מדאוריתא. **אלא ספק ממזר מדרבנן כו'.** ר"ל, דאף דלהפוסקים החולקים להרמב"ם הנ"ל הוי איכ ספיקות אסורין מדאוריתא, מ"מ ספק ממזר אינו אסור רק מדרבנן ולא יבלי איכ ספיקות מספק ממזר, ולזה הזכירו הב"ש כאן, ולא כנעל דרשת אחי [סק"א] שכתב שתלמיד טועה הכניס זאת ע"ש: סק"ג. **רק כו'.** עיין ב"ש דתרתי בעינן, שידכה מקודש וגם שגירשה ע"פ ב"ד, אבל נחדא מהני איכה ספקות. **וב"י ויש סימן י"ג כו'.** כל"ל בתשובת רשב"א סי' תק"ן כו'. היא מה שהביאה הרמ"א כאן. שמא אמת כו'. כיון דהיה קול אוזי קידש אותה בפני עדים כדינו. משא"כ כו' ואחד מת כו'. ר"ל, שהתשש היה, שאמר אחד שבנו עשהו שליח לקדש לו אשה אחת, ושקידשה בפני עדים רק שעד אחד מת, וגזה ואלו אין תשש להגריכה גט, והלכו הקרובים וביקשו ממנו שיתן גט ומתן, גזה אין שייך לומר שמא אמת: סק"ד. **בתשובת רשב"א הנ"ל כו'.** בסי' תק"ן שהביאה רמ"א שפסק דאסורה לו. וצ"ע כו'. אלא משמע כן שם, דלפי הטעם שכתב שם משום דא"כ אתה מגריהה כרח להנותה חה התשש אמרו ג"כ בגמ' פרק האשה בתרא [יבמות קי"ט ע"ב], ושם משמע להדיא דתלא בתשש זה [עיין ט"ז סק"ב]. ואולי יש לחלק גם כאן המילוק שכתבתי בת"מ ס"ק ח' בין נשא בלא המלכה נ"ד ע"ש:

חידושי הגרע"א

סימן ו סעיף א' בהג"ה א] **פסולה לכהונה.** נ"ב, עיין תשובת לחם רב סי' (ל"ו) [ל"ג]: ב"ש סק"ב. ספק גרושה וכן ספק חללה. וכתב הרב המגיד [פי"ז מאיסורי ביאה ה"ז], זה פשוט דספיקא דאוריתא הוא, ע"כ. ואולי י"ל דהוה אמינא דלא אמרינן ספיקא דאוריתא לחומרא בלאו שאינו שוה בכל, ועיין סעיף ח' דדוקא מלאו השוה בכל נעשית זונה:

גליון מהרש"א

שם. ואפילו ריח גט פוסל בכהונה. להרמב"ם פ"י מגירושין [ה"א] הוא רק מדרבנן: שם בהג"ה. ואפילו לא נתגרשה רק משום קול קדושין. עיין לקמן בת"מ סק"ו:

ה) **ורשאי הכהן.** עיין סימן קמ"ג [סעיף א'] **וסימן קמ"ה סעיף ט'** [בהג"ה]: **סעיף ב'** ו) **יש מי שאומר.** הרמב"ם [עיין פי"ז מאיסורי ביאה הי"ח] אוסר לכהן, והטור הוא הממיר, וכתב, אע"ג דקי"ל דאסורה לבעלה הראשון, (ד)שם הטעם הואיל [ו]היא מכרת ברמיזותיו אזיל ועביד דממאנת ונסיב לה. ויש להביא ראיה לדעת הרמב"ם

(עמ"ש) *[ממ"ש] בסימן קנ"ה [סעיף י'] דאסורה לאחיו אע"ג דלא שייך לומר דמכרת ברמיזותיו. וב"ח [אות א'] פסק [ד]בדיעבד אין מוציאין אותה:

ממהדורת לוברבן תרס"ד

ערך לחם

סימן ו סעיף ב'. שמותרת כו'. דמיאון דחבריה מבטל גיטא דידיה לענין כהונה, ועיין סימן קנ"ה דין י'.

טורי זהב

סי' קל"ב] וז"ל, וכ"ש זו שיצא עליה קול והצרכת אותה גט, יאמרו קמו רבנן בקדושין וקדושין מעליא הוו כו', ואע"ג דלרווחא דמילתא הוציאוה בגט, נמצאת אתה מצריכה כדוז, ואפילו דנכריו, איכא מאן דשמע בקידושין [ובגט] ולא שמע בהכרזה וכההיא דריש פרק החולץ [יבמות ל"ו ע"א], עכ"ל. משמע מזה, דאפילו דיעבד אם נשאה כהן יוציא, דהא בריש פרק האשה שהלך [שם קי"ט ע"ב] אמרינן ג"כ לחשש זה דאיכא דשמע בחליצה ולא שמע בהכרזה כו', ואמרינן שם דמשו"ה לא תנשא לעולם. ואין לך דיעבד גדול מזה, שהרי אין לה תקנה, וכמ"ש הר"ן [כתובות ה' ע"א מדפי הרי"ף] מביאו ב"י סימן *ו' לענין אחר. וכן משמע לשון רמ"א דנקיט פסולה לכהונה, משמע אפילו דיעבד. אלא שמו"ח ז"ל [ב"ח אות א'] כתב, היכא שנתגרשה מחמת קול בעלמא ואין הגט אלא מחמת חומרא דאם עבר ונשא אין מוציאין ממנו. ואין שום ראיה לקולא זו ואין להקל בזה: סעיף ב' **[ג] ואם אחר שנתן לה גט כו' שהמיאון מבטל הגט.** פירוש, דגלי עלה דקטנה היא והגט בטל. [רש"י יבמות ק"ח ע"א ד"ה מותרת]. ואמרינן בגמ' [שם ק"ח ע"ב] דדוקא אם הראשון שגירשה (ו)החזירה ומיאנה, מהני זה המיאון לבטל הגט, ומשו"ה אם ניסת לאחר אחר הגט* ומת, מותרת לראשון ואין כאן מחזיר גרושתו, אבל אם אחר הגט ניסת לאחר ומיאנה בו, לא מהני המיאון הזה לבטל הגט, ונשארה עדיין גרושה ואסורה לחזור לראשון כדין מחזיר גרושתו, והטעם, דדוקא מיאון דידיה מהני אבל לא מיאון דחבריה, דאי תאמר דמהני מיאון דחבריה, חיישינן מתוך שמכרת הראשון ברמיזותיו ובקריצותיו, שמא ירמוז עליה *בעלה בעודה תחת השני שתמאן בו ותחזור לו, כיון שהיא אוהבת אותו רק שהוא גירשה בעל כרחה, משא"כ במיאון דידיה שהוא רואה שהיא שנאה אותו, לא יבוא לרמוז לה שתשוב אליו אחר שתנשא לאחר. וכתב הרמב"ם [עיין פי"ז מאיסורי ביאה הי"ח] דגם לענין כהונה יש חילוק זה, דאם מיאנה בראשון הגט בטל ומותרת בכהן, ומיאון דאחר לא מהני ונשאר עליה שם גרושה ואסורה לכהן. והטור הקשה עליו, דבשלמא לענין שתחזור לראשון יש טעם לחילוק כמו שזכרנו, שלא יבוא הראשון לפתותה שתצא מן השני במיאון, ע"כ לא מהני המיאון, אבל לענין היתר לכהן אין חילוק בין מיאון **דחבריה** למיאון דידיה. וכתב ב"י, [אע"ג] שדברי הטור דברי טעם הן, מ"מ י"ל שלא נתנו דבריהם לשיעורין לומר לענין זה המיאון דחבריה מבטל הגט ולענין זה לא מבטל, וכאן בשו"ע הביא דעת הטור בשם יש מי שאומר, ולא הביא כלל דעת הרמב"ם אע"ג דחביבים עליו דברי הרמב"ם בכל מקום. ואף שאיני כדאי להכריע בין שני הרים גדולים, מ"מ אחוה דעתי שהעיקר כדברי הרמב"ם דמן התלמוד אסורה לכהן מטעם גזירה שמא *יראו דאשה גרושה היא זאת מדאסרינן לבעלה הראשון מחמת מחזיר גרושתו, ועכשיו ניסת לכהן, יאמרו גרושה מותרת לכהן. וראיה ברורה לזה מדאמרינן ריש פרק האשה שהלך [יבמות קי"ט ע"ב] דמספק אם צריכה חליצה לא תחלוץ ולא תנשא לאחר, ואמרינן שם שהטעם שמא יתברר אח"כ בעדים שהחליצה היתה בחנם ותהיה מותרת לכהן, והעולם יטעו לומר שחלוצה מותרת לכהן, ואע"פ שנעשה כרוז שהחליצה היתה בחנם, מ"מ שמא לא ישמעו איזה אנשים הכרוז ויטעו להתיר חלוצה לכהן. והנה הדברים ק"ו, דמה התם שלפי האמת נתברר בעדים שבחנם חלצה, חיישינן להתירה לכהן, כ"ש כאן שבאמת הגירושין מועילים שהרי אנו אוסרים אותה להראשון, [ד]יסברו שגירושין גמורין הם, ואע"פ שהיא קטנה מהני בה גירושין, כמו שחששו באמת בנתגרשה בקטנותה מהראשון שפסולה מכהונה אע"פ שהכל רואין שהיא קטנה מ"מ חשו בה לכהונה, והנה עכשיו אחר המיאון מן האחר נמי יאמרו כן ששם גרושה לא נעקר ממנה, וראיה מדאסרינן אותה לבעלה הראשון, ואם היא תנשא לכהן יאמרו גרושה מותרת לכהן, כי לא ידעו לחלק בטעם ביניהם, ע"כ אין היתר לכהן אלא במיאון דהראשון אחר הגט דאז מותרת לחזור להראשון וידעו הכל דנעקר ממנה שם גרושה, כנלע"ד:

כ"ה בכת"י והא בב"י סוף הסימן. והגיה במ"ז כתב דצ"ל קני, ולא מצאנו שם מענין זה

אצ"ל: אחר הגט והמיאון

תיבה ליתא בכת"י

בא' מכתה יאמרו

נחלת צבי

סעיף ב' ז. יש מי שאומר שמותרת לכהן. כ"כ הטור ז"ל, ואע"ג דקי"ל מיאון דחבריה לא מבטל גיטא דידה[ו]ה, ה"מ שלא מחזור לו דטעמא כו', ע"ש. וכתבו הרב שו"ע בלשון יש מי שאומר, הואיל לכתב עליו בב"י וז"ל, אע"ג דלכאורה דברי רבינו דברי טעם הם, מ"מ י"ל דכיון דלענין שלא מחזור לו לא אתי מיאון דחבריה ומבטל גיטא דידה[ו]ה, ה"ה לענין פיסול כהונה, דלא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים לומר לענין זה אתי מיאון דחבריה ומבטל גיטא דידה[ו]ה ולענין זה לא אתי, ע"כ. וכתב מ"ו ז"ל [ב"ח אות א'], נראה דלא כתב כן אלא לומר [ד]לכתחילה יש להתמיר בדבר דדילמא לא פלוג רבנן, אבל אם עבר ונשאה פשיטא דאין מוציאין, דגם ב"י מודה דדברי רבינו עיקר הם:

באר הגולה

ז. משנה גיטין דף פ"ו ע"ו וכנים הלל. **סעיף ב'** ח. משנה יבמות דף ק"ח ע"ב. ט. טור, דס"ל דלענין להתירה לכהן אין חילוק בין מיאון דידיה למיאון דחבריה.

ביאור הגר"א

ה. **ורשאי הכהן.** הרא"ש כלל מ"ה [סי' כ"ג] וכמ"ש [יומא] י"ג ח' דמגרש לה על תנאי כו': **סעיף ב'** ז. **ואם אחר שנתן כו'.** רמב"ם [פי"ז מאיסורי ביאה הי"ח]. וכמ"ש נמתני' [יבמות ק"ח ע"א] וגמ' [שם ע"ב] דאתי מיאון ומבטל לגט: ז. **ואם אחר שגרשה כו'.** כמ"ש שם ומאי שנא מיאון דחבריה כו', משא"כ לכהן. טור:

באר היטב

סעיף ב' ז. ואם נתן לה גט אסורה. משמע אפילו אם נישאת אחר. ח"מ [סק"ג]: ח. יש מי שאומר שמותרת לכהן. עכ"פ (ו)בדיעבד אין מוציאין אותה לכו"ע:

פתחי תשובה

הוא הו"ל כאלמנת עיסה שכתב הרמב"ם [שם] [וכשו"ע לעיל סימן ב' סעיף ה'] דאם נישאת לא תצא מפני שהם ב' ספיקות. אך באמת זה אינו, דהא כתב האיסור [כלל מ"ז דין א'], הביאו הפר"ח בכללי ספק ספיקא [יו"ד אחר סימן ק"ו] אות (יו"ד) [יו"ד] [עיין ש"ך שם אות י"ח], דגבינות של ישראל שהיו בבית הגוי וספק אם נחלפו, לא מיקרי ספק ספיקא, דמאחר שאסרו חכמים גבינות הגוים מחמת אותו ספק, הרי הוא כודאי איסור וצריך ב' ספיקות מלבד הספק הראשון שאסרו חכמים. והא דאיסור דרבנן ניתר בספק אחד, היינו דוקא בדבר שעיקר איסורו מדרבנן משום גזירה כו'. וה"נ דכוותה, דמאחר שאסרו חכמים שבויה מחמת ספק נטמאה, חשיב כודאי איסור ואינו ניתר לא מטעם ספק ספיקא ולא מטעם ספק דרבנן. ומצאתי ראיה שאין עליה תשובה, מהא דגרסינן פרק האומר [קדושין] דף ס"ו [ע"א] גבי ההיא דינאי כו', עכ"ד ע"ש. ועיין בב"ש לעיל סימן ב' סקי"ד. ועיין מה שכתבתי לקמן סימן ז' סעיף א' סק"ב: ו. **ורשאי הכהן לכתחלה.** עיין בתשובת ברית אברהם סי' ק"ט שהאריך בזה בפלפול עצום, וגם במה שהביא שם מתשובת מהרי"ט ח"א סי' נ' ע"ש:

ראש פינה - עקבי הבית

סק"ו. **דאסורה לבעלה הראשון כו'.** וע"כ משום דהוי מחזיר גרושתו משגישאת, וא"כ דין גרושה יש לה. ממ"ש בסימן קנ"ה **דאסורה לאחיו כו'.** משום גרושת אחיו. ועיין בספר עני אחיש [סק"ה] כתב כאן על הב"ש שלא עיין בסוגיא [יבמות] דף ק"ח [ע"ב] דמבואר הטעם דגזירין אחיו אטו הוא, אבל בכהונה לא שייך גזירה זו,

ראש פינה - חלקת השדה

סק"ג. **משמע כו'.** מדלא כתב ואם נישאת לא תצא:

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - ל אה"ע א (א - כה) עמוד 265

סימן י סעיף א' א ואפילו לא נתגרשה רק מכח קול בעלמא. כלומר בין מראשון בין משני. ואפילו היה הקול רק קול הנהרג שאין צריכה גט ע"פ הדין, מ"מ אם נתגרשה אסור(ה) להחזיל[ה], דהעולם אינם יודעים שהגט היה לרווחא דמילתא. וכי תימא יכריזו, איכא דשמע בגט ולא שמע בהכרזה, כ"כ הרא"ש בתשובה כלל ל"ה [סי' י"ד] [הביאו הב"י בתחילת סימן זה]. ועיין לקמן חיבור מ"ו [סעיף ה'], ועיין לעיל סימן ו' סק"ב:

סימן י

איזו גרושה מותרת לחזור לבעלה

ובו ז' סעיפים

א א)[א]המגרש את אשתו ואח"כ זינתה א)[א]מותרת לחזור לבעלה. [1]הגה וכן אם זנתה עם הראשון ונתקדשה לשני וגירשה מותרת לחזור לראשון אפילו היתה מיוחדת לו תחילה. (תשובת הרא"ש ב)כלל נ"ד ומהר"ם פאדווה סי' י"ט). ג)[2]אבל אם נתקדשה לאחר וגירשה או מת אסורה לחזור לראשון. (א)ב)ואפילו לא נתגרשה רק מכח קול [3]*בעלמא (הרא"ש כלל ל"ה[ד]) ועיין לעיל סימן ו'[ה] ועיין לקמן סימן מ"ו סעיף ה' וסעיף ו').

ציונים ומקורות סימן י א) רמב"ם פי"א מגירושין הי"ג וטור. ב) לפנינו כלל נ"ג סי' ד'. ג) רמב"ם שם הי"ב וטור. ד) סי' י"ד. ה) סעיף א'.

שנו"ס סימן י ו) במהדורת רמ"א ד"ר נדפסה ההג"ה על סעיף א' בצדו, במהדורות שמח"ה ושצ"ב ומהדורת הנח"צ נדפסה ההג"ה זו להלן יחד עם ההג"ה שבסוף הסעיף.

ערך לחם

סימן י סעיף א' בסופו. ועיין סימן קי"ט [נ"ש בערך לחם סעיף ד]. יצא קול שנתקדשה לאחד והכריחוהו קרוביה לגרשה, ואח"כ נישאת לאחר ונתגרשה או שמת, אסורה לחזור לראשון. [ב"י בשם תשובת הרא"ש כלל ל"ה סי' י"ד]. ועיין סימן ו' דין ד' [בערך לחם שם] ובסימן י"ג דין ז' [בערך לחם] וסימן מ"ח דין (י"א) [א' בערך לחם].

נחלת צבי

ח'], ונתן טעם, דאם אינה דומה זו נאנסים כבנשים לא הוו שתקי חכמים מלדבר [בזה], ע"כ. ולפיכך דאי דמ"ש שמי נשיו לאו דוקא אלא אפילו הוא יותר:

סימן י סעיף א' א. ואח"כ זינתה מותרת [לחזור] לבעלה. וטעמא משום דהויה ואישות כמיב בה. הויה דכתיב [דברים כ"ד ב'] והיתה לאיש אחר, דהיינו קדושין. אישות דכתיב [שם שם ג' ד'] או כי ימות האיש האחרון לא יוכל בעלה הראשון וגו', משמע דבכה"ג הוא דקאי בלא (יכול) [יוכל], אבל מזנה לא: **ב. מותרת לחזור לראשון.** כיון דלא קידשה, והטורה אמרה [שם] לא (תשוב) [יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב] לקחתה וגו': **ג. אבל אם נתקדשה לאחר וגירשה או מת.** פירוש, מן האירוסין, אסורה לחזור הואיל דהויה כתיב ביה דכתיב והיתה לאיש אחר. וקרא [שם] לאחרי [אשר] הוטמאה, אוקמא [יבמות י"א ע"ב] לטוטה שנטמרה. וכתבו התוס' [שם ד"ה לרבות], הואיל דלא מסתבר למיקרי טומאה לאשתו גרושה כיון דבעילה היתר הוא:

טורי זהב

הריון, מפני דטעם המזל שנגזר על האשה שימותו שלא יהיה לה מי שיפרנסנה ומזוני תלוי במזל, משא"כ באיש, ע"ש:

סימן י סעיף א' [א] מותרת לחזור כו'. דהויה ואישות כתיב בה, דהיינו דרך קדושין או נשואין:

באר הגולה

סימן י סעיף א' ג. משנה סוטה י"ח ע"ב. ב. ברייתא יבמות דף י"ח ע"ב וכחכמים. ג*. פירוש, שיצא עליה קול שנתקדשה.

ביאור הגר"א

סימן י סעיף א' א. המגרש כו'. עיין בלא הגולה [אות א'], וכ"כ (הגמ') [הגהות מרדכי, יבמות סי' צ"ח] ותוס' [שם] ק"מ ב' ד"ה אלמא כו'. ורי"ף ורא"ש בפ"א דיבמות [רי"ף ב' ע"ב מדפי הרי"ף, ורא"ש סי' ה'] כתבו דהויה ואישות כתיב. ופירש בהגהות מיימוני בפי"א [מגירושין אות ו'] מדלא מוקים לה לרבנן אלא בסוטה שזינתה תחת בעלה ע"ש: (ליקוט) המגרש כו'. כתב הרי"ף [שם] משום דהויה ואישות כתיב בה. ולכאורה תמוה, דהא אינא דר' יוסי בן כיפר איתמר שם [יבמות י"א ע"ב]. אבל מלחמי בהגהות מרדכי שם, והא דמסיק אפילו זנאי לא דהויה ואישות כתיב בה, זו היא מדברי ר' יוסי, אבל ר"מ פירש בשם הגאון דהכי גרסינן, הבא על הגרושה אפילו זנאי איהי אסורה לבעלה שגירשה, הויה ואישות כתיב בה, ע"כ, ולפ"ז אתיא אפילו לרבנן, וכן אמרינן (בספ"ג) דסוטה [י"ח ע"ב] הכל מודים שאינו כו', זה הכלל כו', והטוא דפ"ק דמגילה [ט"ו ע"א] מתחילה בלוקח כו'. ע"ש [תוס'] ט"ו ג' ד"ה (בשם) [כשם] כו'. ועיין תוס' ביבמות ק"מ ב' ד"ה אלמא כו'. ע"כ: ב. **וכן אם כו'.** שם ק"ח [ע"א] מתני', נתן לה גט כו' מותרת כו', אע"פ שהיתה מיוחדת לו: ג. **וגירשה או כו'.** מתני' [שם] ומפורש בתוס [דברים כ"ד ד']: ד. **ואפילו לא כו'.** גיטין פ"ט ב' אבל מגרש שני כו':

באר היטב

ביו"ד סימן רס"ג סעיף ב' לתף בתים מושתין אם מל בנו ראשון ושני ומתו מתחת מילה לא יתול השליני, אפשר דגם הכא מושתין לתים הזה מאחר דמתו שתיהן בביתה אחת, ומכ"ש אם מתו ג' נשיו דלאו לחוש. וכ"ש [שם] כתב דהתם בתילה הטשש הוא מתחת חליצות כתו ולא דמיא להכא, ע"ש:

סימן י סעיף א' א. לבעלה. דכתיב והלכה והיתה לאיש אחר, הוויתה היינו קדושין ולא זנות. [ב"ש סק"א]: **ב. תחלה.** דהיינו שהיתה לו פילגש: **ג. קול בעלמא.** עיין לעיל סימן ו' סק"ה מה שכתבתי שם בשם בית הילל [שם סעיף א' בהג"ה ד"ה אפילו]:

פתחי תשובה

וכן בספר ברכי יוסף אות י"ב דחה ג"כ דברי הח"מ, ואין לדמות דין זה למילה, ע"ש. [גם בתשובת חתם סופר [אהע"ז ח"א] סי' קל"ו מישב דעת השו"ע דהכא לכו"ע אין חשש, ע"ש]:

סימן י סעיף א' א. המגרש את אשתו. כתב ברכי יוסף אות א', יש

ראש פינה - שו"ע

מותרת ע"ש, רק צ"ל ונ"י סוף פ"ב [ז' ע"א מדפי הרי"ף]. והנה מבואר שם בסוף פרק ב' ברש"י ונ"י וגם בריש פרק נערה [מ"ג ע"ב] בסוגיא דהשיאה וגרשה דעכ"פ הא ודאי דאם פ"א נתגרשה ופ"א נתאלמנה ודאי מותרת לכ"ע, ובזה נדחה מ"ש בספר ארץ צבי [סק"ח] דהנ"י לשיטתו דס"ל מזל גורם ע"ש, דא"כ גם בזה תיאסר. ונראה דר"ל כיון דעכ"פ למ"ד מעיין גורם אין מקום כלל לאסור אף ב' פעמים נתגרשה:

סימן י סעיף א' בהג"ה. **ונתקדשה לשני.** לאו דוקא נתקדשה אלא אפילו נישאת, וכן הביא בד"מ [הקצר אות ג'] בשם מהר"ם פאדווה ותשובת הרא"ש [המובאים בציונים שבהג"ה] ע"ש. רק משום דהמחבר כתב דאחר נישואין אם נתקדשה לאחר אסורה לחזור, כתב רמ"א כאן דאחר זנות מותרת אם נתקדשה, אבל ה"ה נישאת: שם. ועיין לעיל סימן ו'. סעיף א':

ראש פינה - עקבי הבית

שיך רק בנשה ולא בנים שהרי היא אין נותנת לו פרנסה, ע"ש. וכתב מתחילה מדשתקו חכמים מזה שמע מינה דאין נשש. ולכאורה אפשר לומר ע"ז דבימי הש"ס שנשאו כמה נשים לא היה שייך לדבר מזה, דאנו אם יהיו לו כמה נשים וימותו ג' יהא מתוייב לגרש השאר. וגם אין שייך כלל לומר מזלו גורם שיבא בלא אשה שהרי ישאלו לו עוד נשים. אבל בזה"ז שאחר מרס רבינו גרשום אולי י"ל מזלו גורם שיבא בלא אשה, ולכן אולי יש מקום לדברי הש"מ. אך מתחת טעם השני דפרנסה לא שייך יש להקל:

סימן י סעיף א' ב. אבל אם נתקדשה לאחר וגירשה או מת אסורה לחזור לראשון. [1]הגה וכן אם זנתה עם הראשון ונתקדשה לשני וגירשה מותרת לחזור לראשון אפילו היתה מיוחדת לו תחילה. (תשובת הרא"ש ב)כלל נ"ד ומהר"ם פאדווה סי' י"ט). ג)[2]אבל אם נתקדשה לאחר וגירשה או מת אסורה לחזור לראשון. (א)ב)ואפילו לא נתגרשה רק מכח קול [3]*בעלמא (הרא"ש כלל ל"ה[ד]) ועיין לעיל סימן ו'[ה] ועיין לקמן סימן מ"ו סעיף ה' וסעיף ו').

עפ"י מהדורת תפ"ל. וכ"ה במהדו"ק

[*איכא] משם איסור לחוריינא:

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - ל אה"ע א (א - כה) עמוד 320

לא נבעלה לבעלה תוך ג' חדשים, וכ"כ בת"מ [סק"ה]: **סעיף ז'** יא) **פילגש.** אפילו לדעת הרמב"ם [פי"א מגירושין הכ"ב] דס"ל בזנות לא גזרו, מ"מ פילגש היא קרובה לאישות: **סעיף ח'** יב) **מי שנשאת בטעות.** היינו מתניתין פרק ד' אחין [יבמות ל"ג ע"ב]. ולא קשה על אלו פוסקים דס"ל בזנות אינה צריכה להמתין וכאן צריכה להמתין כשהיא גדולה, משום [ד]כאן לא שייך לומר דמתהפכת אחר הביאה כמו בזנות, דהא סבורה דהוי בעלה:

סעיף ו' ה) אם לא נבעלה לבעלה תחילה. לאו דוקא תחילה, וכלומר שלא נבעלה לבעלה תוך ג' חדשים. ודין זה הוא דוקא למאן דלא פסיק כרבי יוסי [והוא דאיתא יבמות דף ל"ה ע"א אמוסה צריכה להמתין ג' חדשים דברי רבי יהודה, ורבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד]:

סעיף ז' ו) פילגש מיוחדת לאיש.

בית מאיר בחלקת השדה הגיה: וה"ה נמי

°מיירי שנתעברה בתקלה. *ואה"נ גבי פילגש אם נתעברה ממנו והלכה ונתקדשה לאחר ונתגרשה ממנו, מותרת לחזור לראשון כמו מחזיר

ז) [יא)יח)]פילגש מיוחדת לאיש שרוצה לינשא לאחר צריכה להמתין.

ח) [אם לא נבעלה לבעלה תחילה צריכה להמתין (אור זרוע יח)].

ח יב)יט)מי שנשאת בטעות ונודע שהיא אסורה לבעלה והוציאוה בית דין מתחתיו אם היתה קטנה שאינה ראויה לילד אינה צריכה להמתין שזה דבר שאינו מצוי הוא וכל דבר שאינו מצוי ברוב לא גזרו בו.

ט [אשה שנתגרשה ויצא קול פיסול על הגט והצריכוה גט אחר מפני הלעז כ)יא שצריכה להמתין שלשה

אהלות 16/05/2015

ציונים ומקורות יז) ח"א סי' תרכ"ו. יח) ריב"ש בתשובה סי' רי"ז ור"ן בתשובה סי' ס"ח. יט) לשון הרמב"ם פי"א מגירושין הכ"ג. כ) טור בשם ר"י, הובא בתוס' גיטין צ' ע"א ד"ה והלכתא, ובשם הרא"ש שם פ"ט סי' י"ד.

ערך לחם

סעיף ז' בסופו. יצא קול שנתקדשה ונתן לה גט, י"א שצריכה להמתין, ומיהו כל שהוברר בב"ד שלא היה בה חשש קדושין אעפ"י שנתן לה גט אינה צריכה להמתין. [ב"י בשם הרשב"א בתשובות המיוחסות לרמב"ן סי' קל"ב ובתשובות מכת"י מהדורת מכון ירושלים סי' ק"מ]. ועיין סימן י' דין א' [בערך לחם] וסימן מ"ח דין א' [בערך לחם] וסימן ו' דין ד' [בערך לחם].

טורי זהב

בסופו [סק"ח], כתבתי דין אלמנה שעשתה שלא כדין בענין ז' נקיים בשעת נישואין, ובא עליה החתן, ואח"כ נודע הדבר, אם צריך לפרוש ממנה משום הבחנה:

נחלת צבי

אצר החכמה

ע"א מדפי הרי"ף] לין הרב הג"ה. ופשוט [ד]לף שכתב הרב הג"ה דכל אלו, מכל מקום לא קאי אממאמת, דבממאמת אליבא דכו"ע אין צריכה להמתין:

ביאור הגר"א

יח. **אם לא כו'.** ההיא דמתניתין [שם ל"ג ע"ב] הא"ל [בסקי"ז]: **סעיף ז'** יט. **פילגש כו'.** דכאן ליכא למימר דמתהפכת, שהיא רוצה להתעבר, והוי ההיא דמתני' [ל"ג ע"ב] כנ"ל [בסקי"ז]: **סעיף ט'** יט*. **י"א כו' וי"א כו' וכן כו'.** תוס' גיטין ל' א' ד"ה והלכתא כו':

באר הגולה

סעיף ז' פ. ריב"ש נסי' (ל') [רי"ז] וכ"כ הר"ן בתשובה [סי' ס"ח]. **סעיף ח' ג.** משנה וגמרא יבמות דף ל"ג ע"ב. **סעיף ט' ק.** מעשה, והביאוהו התוס' [גיטין צ' ע"א ד"ה והלכתא] והרא"ש [שם פ"ט סי' י"ד] והטור, והר"ן והמרדכי בסוף גיטין [ר"ן ג' ע"ב מדפי הרי"ף ומרדכי סי' תמ"ט]. **ל.** ר"י [בתוס' גיטין שם], וכ"כ הטור בשם אביו הרא"ש [שם].

פתחי תשובה

ח. נבעלה לבעלה. עיין בספר ברכי יוסף אות ו' שהקשה ממ"ש התוס' פ"ק דמגילה [י"ג ע"ב ד"ה וטובלת] וא"ת והא לא היתה שם הבחנה כו', ומאי קושיא דהא אסתר היתה אנוסה והיתה עם מרדכי קודם, ועלה בדעתו מתחילה לחלק דהא דרמ"א בשם או"ז היינו דוקא בחד זימנא, ושוב העלה דהתוס' לאו מטעם גזירת הבחנה אתו עלה, רק דאיך לא חשש מרדכי שלא יטמע זרעו כיון דבכל יום היתה מצויה עם אחשורוש ושוב ליכא למיתלי במרדכי, ע"ש: סעיף ז' **ט. פילגש.** עיין ח"מ סק"ו. ועיין בספר ישועות יעקב [פירוש הקצר סק"י] שכתב עליו שדבריו תמוהים מאד במ"ש דפילגש אם נתעברה ממנו ונתקדשה לאחר וגירשה ורצון הראשון להחזירה א"צ להמתין, והוא פלא מדוע ישתנה מדין דסעיף ג', ואטו פילגש עדיפא מאשה דעלמא, ע"ש. גם בספר בית מאיר תמה עליו בזה: סעיף ט' **י. אשה שנתגרשה.** עיין בספר ישועות יעקב [פירוש הקצר] ס"ק י"ב הביא בשם תשובת חכם צבי [סי' צ"ח] שנסתפק בעובדת דת שמזכה לה בעלה גט [כמ"ש לקמן סימן ק"מ סעיף ה' בהג"ה], ואח"ז נמסר לידה, והיא חזרה אח"כ לדת ישראל, אי צריכה להמתין משעה שהגיע גט לידה או ליד השליח, והחמיר בזה, ע"ש. [ועיין בח"מ [סק"ז] וב"ש [סקי"ג] שהשיגו על תשובת מהר"ם לובלין סי' קי"ז בעובדא דטעה הסופר וכתב בגט הראשון לוי והוא לא היה לוי, והצריכה גט אחר, והגט השני נשתהא בין כתיבה לנתינה שנה תמימה, וכתב, משום ביטול שידוכין יש לצרף דעת הרי"ף [גיטין ח' ע"ב מדפי הרי"ף] דס"ל מונין משעת כתיבה ודעת ר"ת דמונין (בגט) [מגט] הראשון, ויש להקל בשעת הדחק. ועל זה השיגו דעד כאן לא התיר ר"ת אלא אם הגט הראשון היה כדינו רק נפסל מחמת לעז, אז ס"ל מונין מגט הראשון, אבל הכא שכתב לוי ולא היה לוי שהוא בטל מדינא [עיין מה שכתבתי בסימן קכ"ט ס"ק כ"א] גם ר"ת מודה דמונין משני, ע"ש. ועיין בתשובת חתם סופר [אה"ע"ז ח"א] סי' כ"ז שכתב לישב דברי מהרמ"ל דס"ל דטעות כי האי לכתוב לוי במקום שאינו לוי הוי לא שכיחא, כמו החליפו בקדושין בסעיף הקודם דלא גזרו רבנן, רק להר"י דהחמיר בנפסל גט הראשון בלעז בעלמא ה"נ דאין להקל כו'. ועפ"ז כתב בנידון השאלה דידיה שסידר גט מאן דהו ונמצאו ד' ערעורים שעי"ז הצריכו לגט אחר, דבזה גם מהרמ"ל מודה שאין לצרף קולות להתיר אפילו בשעת הדחק, כי כנידון דידן קרוב שהגט הראשון פסול מדאורייתא כיון שניכר

באר היטב

סעיף ו' **ד. תחילה.** ר"ל שלא נבעלה לבעלה תוך ג' חדשים. עיין ח"מ סק"ה]. והיינו לפוסקים דס"ל בזנות אינה צריכה להמתין, לכן אשה זו שנאנסה דמותרת לבעלה ישראל, מ"מ צריכה הבחנה אם לא נבעלה לבעלה תוך ג' חדשים אחרונים. [ב"ש סק"י]: סעיף ז' **ה. פילגש.** אפילו להפוסקים דס"ל בזנות לא גזרו, מ"מ פילגש היא קרובה לאישות. [כ"ש סקי"א]:

ראש פינה - עקבי חבית

סקי"א. מ"מ פילגש היא קרובה כו'. משמע מדבריו דאף שלא נתעברה ממנו בשום פעם מ"מ צריכה להמתין, דמיון שקרובה לאישות חיישינן שמא פעם אחת לא נתהפכה. ודברים אלו צ"ע, דהרי מבואר בשו"ע ריב"ש [סי' רי"ז] וכ"ן [סי' ס"ח] שהבאתי בח"מ [סק"ו] שכתבו דאותה פילגש צריכה להמתין משום דרוב פוסקים ס"ל דמזה ג"כ צריכה להמתין, ואפילו לדעת הרמב"ם [פי"א מגירושין הכ"ב] דאין צריכה להמתין, מ"מ היינו משום דמתהפכת, חו אנו רואין דאדרבה מתאוה להתעבר כיון שיש לה בן ממנו ומגדלת אותו, ע"ש היטב, מבואר דאי לאו הכי אינה צריכה להמתין. ואולי יסברו הב"ש דלרוותא דמילתא כתבו כן, אבל הגראה כמו שכתבתי וכמ"ש גם הח"מ [סק"ו]: סקי"ב. פרק ד' אחיין. דף ל"ג [ע"ב], בשנים שנשאו והולידו בשוגג כו', אחו מ"ש הב"ש בסוף דסבורה דאחו בעלה:

ראש פינה - חלקת השדה

סק"ה. תוך ג' חדשים כו'. לא הבינותי למה סתם דבריו, ומשמע דאפילו ידעינן שבעלה לא היה כאן שני חדשים אינה צריכה להמתין, ואמאי, הא עכ"פ אם תלד לט' חדשים מעתה, נדע שודאי מהמזנה הוא. אבל י"ל דמ"מ נאמר דאשתהי י"א חדשים, כמבואר לעיל סימן ד' סעיף י"ד. אח"כ ראיתי בספר עצי ארזים [סק"ט] שעמד בזה, וכתב דעד כאן לא אמרינן דאשתהי, רק בלא ידעינן שנאנסה, אבל בידעינן אזלינן בתר רוב דלתשעה ילדן ואין משתהה ע"כ, והניח בצ"ע. ולענ"ד לא קשה מידי, דהא באמת ר' יוסי ס"ל דאנוסה אינה צריכה להמתין, דמשמרת את עצמה שלא תתעבר ומהפכת את עצמה, רק דעה זו סוברת כר' יהודה דצריכה להמתין, וטעם ר' יהודה אמרו בגמרא שמא לא נתהפכה יפה, וא"כ מודה הוא דמשמרת את עצמה רק דחייש שמא מ"מ לא נתהפכה כ"כ, ולכן אף שתלד לי"א חדשים לא יהא ודאי מהמזנה, דאף דרובא לט' ילדן, מ"מ י"ל דרובא מתהפכות יפה ואין מתעברות, וא"כ כיון דעכ"פ יהיה ספק לכן אינה צריכה להמתין כלל. אך עדיין קשה, דמ"מ תמתין כדי שאם תלד יצא מידי ספק ויהא ודאי כשר, וצ"ע: סק"י. **שנתעברה במקרה כו'.** שנתעברה פעם אחת וילדה ממנו, דמזה נראה שאינה מהפכת את עצמה. כן מבואר בתשובת הר"ן סי' (ח') [ס"ח] דף מ' ע"ג ע"ש, וכן בתשובת ריב"ש סי' רי"ז [וט"ס בבאה"ג [אות פ"ן] מבואר להדיא דמיירי בהכי, ע"ש. **וה"ה נמי כו' אם נתעברה כו'.** כן צ"ל. ור"ל עתה **מותרת לחזור כו'.** ר"ל ואינה צריכה להמתין צ' יום,

גרושתו, דפילגש שם אישה הראשון עליה: **סעיף ט'** ז) **שאינה צריכה למנות אלא מהגט הראשון.** דוקא שהגט הראשון היה כדין, רק מחמת קול נעלמה הגריטו גט שני מחמת חומרא, אבל היכא שהגט היה בטל מן הדין ולא מוקין מן השני. וה"ה דלא כהרב מהר"מ מלונגלין שכתב במשובה סימן קי"ז דגט שהיה בטל מן הדין לסמוך בשעת הדחק על גט הראשון, עיין שם:

חדשים מהגט השני [ב***][כא][עוי"א] ז)**שאינה צריכה למנות אלא מהגט הראשון. הגה** יג)**ויש לחוש לסברא ראשונה.** הגה ויש לומר דאינו אור הרמה [ב****]**וכן אם נתגרשה** (היא סברת ר"י והרא"ש כתוב בטור על שמם) **לחוש לסברא הראשונה**

יד)**מחמת קול קדושין נעלמה צריכה להמתין** (ב"י בשם הרשב"א[2][כב]).

י כג)**המקדש תוך תשעים יום** טו)**מנדין אותו.**[3] **הגה ויש אומרים שצריך שיגרש** [כד]ר"ן ג' ע"ב מדפי הרי"ף ומרדכי סי' תמ"ט), ועיין סימן קכ"ט [סעיף ד' בהג"ה ובב"ש סקי"ד וט"ק]: יד)**מחמת קול.** ולא כרבינו ירוחם [נתיב כ"ג ח"ג] דמקיל בזה. מיהו אם ליכא קול ולא היתה צריכה גט אלא הוא גירש מעצמו, אינה צריכה להמתין. תשובת הרשב"א [עיין בתשובות מכת"י מהדורת מכון ירושלים סי' ק"ס, הובאה בב"י]. וכן פסק בד"מ [הארוך], וכתבתי בסימן (י') [*ו' סק"ג] מזה: **סעיף י' טו) מנדין אותו.** כ"כ הרמב"ם [פי"א ע"פ עקב הבית]

ערך לחם

סעיף י'. מנדין כו'. אפילו היא נדה ולא תטהר עד אחר שישלמו לה צ' יום. [ב"י סוף הסימן בשם מהרי"ק שורש קל"ח]. *המזנה תוך צ' יום אין מענישין אותם על שלא המתינו צ' יום אלא על הזנות לבד. [ב"י בשם הריב"ש סי' רצ"ז].

בכמ"י ובבדפס צוין קטע זה לעיל סוף סעיף ז', והעברנוהו לכאן עפ"י הענין

נחלת צבי

סעיף ט' טז. מהגט השני. לפי דאין הכל יודעין שהגט השני לא היה אלא לבטל הקול, ואף על פי דנכריז, אינא מאן דשמע בגט ולא שמע בהכרזה. וכתב רפ"ך ז"ל [פרישה סק"ד] דאם נתן גט על ידי שליח אין מוקין לי' יום כי אם משעה שבא הגט ליד האשה ולא מיום שבא הגט ליד השליח: **יז. וכן אם נתגרשה כו'.** כן משמע מתשובת רשב"א שהביא ב"י ע"ש. ויש לתמוה על ב"י שם שהביא בפשיטות דברי רבינו ירוחם [נתיב כ"ג ח"ג] שכתב שאינה צריכה להמתין, ע"ש, ולא כתב שאינו כן דעת הרשב"א, וצ"ע. ויש לעיין בתשובות [הרשב"א המיוחסות ל]רמב"ן סימן קל"ב וסימן תק"ן [בח"א]: **סעיף י' יח. מנדין אותו.** על שעבר תקנת

גור אריה

סעיף ט' ו. ויש לחוש לסברא הראשונה. אם לא שיש לחוש שיתבטלו השידוכין בשביל ההמתנה. מהר"יל [שו"ת מהר"ם מלובלין סי' קי"ז]:

באר הגולה

ט. ר"מ [בתוס' שם], וכן פסק הרב המגיד בפ"ט מהלכות אישות [הכ"ז] וכ"כ רבינו ירוחם [נתיב כ"ג ח"ג]. **סעיף י' ח.** לשון רמב"ם בפי"ל מהלכות גירושין [הכ"ד], מממרא פלוגתא דאמוראי ועובדא דהוה שם ביבמות דף ל"ז ע"א.

ביאור הגר"א

סעיף י' כ. המקדש כו'. דעד כאן לא פליגי [ביבמות ל"ד ע"א] אלא בגרש. ומפרש הרמב"ם [פי"א מגירושין הכ"ד] דאין צריך להוציא רק שמנדין אותו שעבר על גזירת חכמים: כא. **וי"א כו'.** כ"כ רש"י שם [ד"ה עירוקיה] וכל המפרשים, וכמו במעוברת ומינקת שם [ל"ו ע"ב]:

באר היטב

סעיף ט' ו. הראשונה. אפילו אשתהי בגט השני בין בפינה (לתמיה) [לנתינה], מ"מ יש להמתין, אם לא בצירוף שאר דברים דא"א להמתין, עיין ב"ש [סקי"ג]: **ז. קדושין.** מיהו אי ליכא קול ולא היתה צריכה גט אלא הוא גירש מעצמו, א"צ להמתין. ב"ש [סקי"ד]: **סעיף י' ח. מנדין אותו.** עיין ב"ש [סקט"ו], ואם דינתה אין עושין אותה אלא על הזנות ולא על הא דלא המתינה צ' יום. ריב"ש סי' (קי"א) [רצ"ז]. [ב"ש שם]:

פתחי תשובה

שהמסדר לא היה בקי, ואין לומר לא שכיח, כי בעו"ה שכיחי עתה המתפרצים לסדר גיטין שלא ידעו בטיב גיטין כו', ע"כ צריכה להמתין צ' יום מגט השני ולא נחוש לביטול שידוכה, ע"ש]:

ראש פינה - שו"ע

סעיף י'. **המקדש כו'.** הב"י הביא בשם רבינו ירוחם [נתיב כ"ג ח"ג] שאם עברה ונישאת תוך ג' חדשים בדקינן לה בכל מיני בדיקות אם מעוברת היא,

ראש פינה - חלקת השדה

כמו במחזיר גרושתו דמבואר בסעיף ד' דאינה צריכה להמתין, וכבר מבואר לעיל סימן י' סעיף א' [בהג"ה א'] דמותר להחזירה אף שהיתה מיוחדת לו, ע"ש, וע"ז קאמר כאן דאינה צריכה להמתין. ולא הוצרכתי להאריך בזה, רק משום שראיתי בספר עצי ארזים [סק"י] שכתב, דברי הח"מ מגומגמים וצריכים תיקון כו', ע"ש, והשיא דבריו לדבר אחר שלא היתה כונתו כלל, וגרם לו לפי שלא עיין בגוף תשובת הריב"ש והר"ן [הנ"ל], שאילו עיין בהם לא היה כותב כן. גם בספר בית מאיר ראיתי שכתב ג"כ דדברי הח"מ צ"ע, ולענ"ד ניחא. ומשמע מהח"מ דלענין שיחזירה בעינן ג"כ דוקא שנתעברה ממנו, דאל"כ אין שם אישה הראשון עליה דהוי רק כמזנה. ומ"מ קצת צ"ע דין זה, דאינו דומה למחזיר גרושתו, דשם לא נתקדשה לאחר בתוך זה [דאל"כ היתה אסורה לחזור לראשון כדלעיל סימן י' [סעיף א']] וא"כ אין חשש כלל, משא"כ כאן שנתקדשה לאחר. וי"ל דסברתו, כיון דמן אירוסין מחמת עצמה לא היתה צריכה להמתין רק דגזרינן אטו נשואות, וכיון דבמחזיר גרושתו לא גזרו, ה"ה בפילגש במחזירה, דמותר להחזירה אף שנתקדשה לאחר, ג"כ לא גזרו. ולמה שכתוב בסעיף ג' לא דמי, דשם דינתה עם הראשון במקדה ואין שמו עליה, לכן צריכה להמתין אחר קידושי שני, משא"כ כאן ששם ראשון עליה, הכל יודעין שממנו נתעברה, עיין לעיל ס"ק ג' דזהו עיקר הטעם שם דלא דמי למחזיר גרושתו, ולזה כתב כאן [ד]דמי למחזיר גרושתו, כן נלע"ד לישב דבריו. גם נראה לבאורה לפי מ"ש כאן, דגם מזנה ונתעברה פעם אחת, ג"כ צריכה להמתין אח"כ, דהא חזינן בזו שאינה מתהפכת, ולפי זה לאו דוקא פילגש אלא ה"ה מזנה שנתעברה, ולמה נקט פילגש. אבל המעיין בריב"ש יראה בסוף התשובה דמ"מ יש לחלק, דפילגש כיון שיושבת עם חשוקה כאשה עם בעלה היא

ראש פינה - עקבי הבית

סקי"ג. **יש להחמיר כו'.** למנות משעת (תמיה) [נתינה] כדלעיל ס"ק ג': סקי"ד. **וכתבתי בסימן ו' מזה.** כן נ"ל, והוא שם ס"ק ג':

חידושי הגרע"א

סעיף ט' בהג"ה ב) ויש לחוש. נ"כ, עיין תשובת מקור ברוך סי' ד':

גליון מהרש"א

סעיף ט'. שאינה צריכה למנות. בפ"ע מאישות הכ"ז כתב הרב המגיד הטעם, כיון דאיסור הבאתה דרבנן לא חייסינן לשמא יאמרו, וכ"כ בפ"ד מאישות דין ט' בטעם דין

המזכר לקמן סימן מ"ד סעיף ח', עי"ש בחלקת ממוקק סק"ח, ושלטי לו בפרק י"ז מאיסורי ביאה ה"כ על דין ו[ד]לעיל סימן ו' סעיף ה' בהג"ה. ויש לעיין למה בשני מקומות הנ"ל תפס הרמ"ם סברת המגיד וכאן פסק דלא כוותיה. ואולי כאן כיון דב"ד הגריטו גט שני והם עצמם החזיקו קול הפיטון של גט ראשון, עיין גיטין פ"א ח' רש"י ד"ה מאי מצא כו' ופרכינן כו', משא"כ בסימן ו', וגם בסימנן מ"ד אף דב"ד הוציאוה מן הפיקה מ"מ בזה לא חיזקו לומר שגירש ראשון, שאדרבה, אם היתה מעורבת מן הראשון לא היו ב"ד רופין לשני לגרשה. וכעין מילוק זה ביבמות פרק כילד כ"ה ח' "ולא היא, התם אלמי אלמי לקלא": סעיף י'. המקדש תוך תשעים יום. והי"ה בכנס, לרמב"ם א"ל לגרש ולהי"א מתזירה אחר ג' מדשים. כ"י בשם מיוקי יוסף [ביבמות י"א ע"א ומדפי הרי"ף]:

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - ל אה"ע א (א - כה) עמוד 356

יח אחת גרושה וכו'. מפורש שם מ"ר אלמנה לא יקח בין אלמנה ומן האירוסין בין אלמנה] מן הנישואין והקשו מפני שחלוצה אינה אסורה וכבר נתבאר דבספק חלוצה לא גזרו וכמו שבתנו וה"ה ודאי לקול ובברייתא דקתני בפ' המגרש (דף פ"ט.) בעולה אין מושאין לה *חלוצה אין מושאין לה אפי' לקול שהוחזק בב"ד לא מייאשין להני וכן הוא מוכרח לדעת רש"י ז"ל לפי מה שפירש שם. והר"ן ז"ל כתב בהשגות שאין הפרש בקולות כו' ולדבריו כל הברייתא בלא הוחזק הקול היא וקשיא לי שא"כ למה אמרו בברייתא חלוצה ולא אמרו גרושה דאוריתא וכ"ש חלוצה דרבנן אלא משמע דבאיתחזק היא ואעפ"כ בחלוצה אין מושאין מפני שהיא מדבריהם אבל בגרושה מושאין ומש"ה קתני חלוצה בדוקא ועוד דומיא דבעולה קתני לה ובבעולה ודאי אפילו איתחזק לא מייאשין כמ"ש הראב"ד ז"ל עלמו ודברי רבינו עיקר:

מפני שנשתנה גופה ואם כנס לא יוציא: **יח** אחת גרושה מן האירוסין או מן הנישואין [א]אבל הממאנת אפילו גירשה בגט [ב]והחזירה ומיאנה בו ה"ז מותרת לכהן כמו שביארנו בהלכות גירושין. וכל מי שאינה ראויה לחליצה אם נחלצה לא נפסלה לכהונה: **יט** יצא עליה קול איש פלוני כהן כתב גט [ג]לאשתו או נתן גט לאשתו והרי היא יושבת תחתיו ומשמשתו. אין מוציאין אותה מתחת בעלה. ואם נשאת לכהן אחר תצא מן השני: **כ** *יצא שמה בעיר [ד]שנתקדשה ונתגרשה מן הקידושין חוששין לה *כמו שביארנו בהלכות גירושין. אבל אם יצא עליה קול שהיא חלוצה אין חוששין לה: **כא** יצא קול על הבתולה שהיא בעולה אין חוששין לה ותנשא לכהן גדול. יצא עליה קול שהיא שפחה אין חוששין לה ותנשא אפילו לכהן. [ד]יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה. ואפילו הוציאה בעלה משום שעברה על דת יהודית או בעדי דבר מכוער ומת קודם שיתן לה

א טור אה"ע סי' ו' סמ"ג עשין מ"מ: ב טור שם: ג טור שם סי' ו' וקנ"ב סמ"ג עשין נ': ד טור שם סי' ו':

השגת הראב"ד

*יצא שמה בעיר שנתקדשה וכו'. כתב הרלב"ד ז"ל איני יודע מהו אבל אין הפרש בקולות בין גרושה לחלוצה ולא בין שאר הקולות חוץ משם מזנה דתלינן בפרילותא ואינני קרו לה מזנה משום פרילותא ושאר הקולות אם הוחזקו בבית דין שאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני עד שהגיעו קרוב לדבריה גרוריה חוששין להם עכ"ל:

*כמו שביארנו וכו'. כתב הרלב"ד ז"ל והוא בהלכות גירושין לא כתב אלא כמו שהוא בגמרא שאם יצא קול שנתקדשה ונתגרשה מותרת לכל אדם קול ושובו עמו ולא דברו בה שם על כהונה. מ"מ אמת הוא שאם הוחזק קול בבית דין אסורה לכהן וכן כל קול שהוחזק בבית דין אינו אלא קול הכהה חוששין לה ובלבד שלא תהא בתר אירוסין עכ"ל:

משנה למלך

וגרה תחתיו דלא יכנס. דאע"ג דמשום איסור דאלמנה ליכא משום גברות אסירא ליה שהרי נתחדש דבר בגופה האוסרה לכ"ג אחר שנתמנה לכ"ג. וכתבו דמסוגיא דפ"ק דקידושין מוכח דלא חשיבא בעולה אשתי גופה דאמרינן דאי תחלת ביאה קודה יכול כ"ג לקדש בביאה ואי חשיב דאשתי גופה היאך יכנס והלא בעולה היא בשעת נישואין אם תאמר דביאה איסורין עושה. ואח"כ כתבו דבפרק אלו נערות חשיב בעולה שיצו הגוף ע"כ. והנה כפי זה לא ייקבו ההיא דפ"ק דקידושין דאף אח"ל דתחלת ביאה קודה אין בו בעולה. ורבותינו הרמב"ן ז"ל בחידושיו עלה דהכיא שהביאו התוס' ח"ל לכ"ג דקא קני בתולה בביאה שכתב וז"ל איכא למידק מהא דגרסינן בפרק הבע"י כ"ג שקידש את הקטנה וגברה תחתיו מהו בתר נישואין אזלינן או בתר אירוסין ובתר דבעייה הדר פשטה דבתר נישואין אזלינן ואסורה איכא למימר קס"ד נישואין עושה ח"ל איכא למימר דכי איבעיא ליה בשכנסה לחופה בלא קידושין ומקדש לה החם בביאה שמשעה ראשונה שקנאה בביאה נעשית כאשתו נשואה לכל דבר ע"כ:

והנראה דהתוס' ס"ל מירושא קמא דהרמב"ן וחזו שכתבו אם תאמר דביאה אירוסין עושה. והרואה סוגיית הגמרא שם בקידושין ירחה בעיניו אין בתר הן בעיא אינעיא לן אי ביאה אירוסין עושה או נישואין. ולפי זה אין זה מהדוחק אם נאמר דהבעיא הראשונה דכ"ה היא אם ביאה אירוסין עושה. ומשמטיות דברי הרמב"ן נראה דלא איכפת ליה אם הבעולה חשיב שיצו הגוף או לא אלא עיקר טעמא הוא דבחיובו כ"ג אם נתחדש בה דבר האוסרה לא יכנס וכדלתיבנא:

וראיתי להריטב"א ז"ל בחידושיו שכתב וז"ל ובקשיא להו לרבנן ואפילו חיממא תחלת ביאה קודה היכי שריא דהא אפילו חיממא דביאה נישואין עושה הייבו ביאה גמורה אבל תחלת ביאה אינה עושה אלא אירוסין וכיון דבן בתחלת ביאה הויא כאירוסה ומי הוי סוף ביאה דהוי נישואין הויה לה בעולה וכ"ש אי כולה ביאה אירוסין עושה כי הויא נשואה בבעיסה לחופה הויא לה בעולה ולדקי"ל בפרק הבע"י כו' ע"כ. ולא ידעתי זו מנין לו להרב ז"ל דאתא"ל דביאה נישואין עושה דיעבי גמר ביאה. ואח"כ כתב תירוץ שני אל הרמב"ן ועוד כתב וז"ל ג"כ דכי אמרינן דאזלינן בתר נישואין ח"מ התם דאשתני גופה ע"י בגרות בין אירוסין לנישואין ואסיקנא דבתר נישואין אזלינן אבל הכא דלא אשתני גופה בדקיימא קיימא ובתר אירוסין דקניה אזלינן דהוי"ל כבתן הדיוט שקידש את האלמנה ונתנה כ"ג דשריא ליה ע"כ. וכבר כתבנו למעלה מה שיש מהדוחק בזה. ומו קשה מה יענה הרב ז"ל להתיר דברק אלו נערות (דף ל"ח:) שהביאו התוס' דמוכח התם דבעולה אשתי אשתני גופה. ומדברי התוס' נראה דלקושטא דמלתא הכי ס"ל. גם מדברי רבינו נראה דיש להוכיח

הגהות מיימוניות

יח [כתב הטור שם סי' ו' וז"ל וכ"ל דה"ה נמי אם אחר שגרשה ניסת לאחר ומיאנה בו שמותרת לכהן ואע"ג דקי"ל מיאון דחבריה לא מבטל ניטא דידיה ה"מ לענין שלא תחזור לו דטעמא משום דמברת ברמיזותיו ובקריצותיו ואזל ומשבש לה ועבד דממאנה בחבריה והדר אויל ונסיב לה אבל לענין להתירה לכהן אין חילוק בין מיאון דחבריה למיאון דידיה עכ"ל]:

בפרק

מגורשת דאסורה לכהן ומותרת לעלמא קמ"ל דסמכינן אקלא אפילו להמירה הואיל ולא נאסרה אלא משום קול דעוגו אסור ועוגו שרי ואפילו יצא קול של גירושין מכאן ועד שערה ימים עכ"ל ז"ל. וזה הפי' היה מקובל לר"מ ז"ל מרבותיו והוא נכון הרבה בעיני דהא כולה סוגיין מוכחת דלגבי כהונה מיחמיא דמי עלה מ"ר בעולה אין חוששין לה נשואה אין חוששין לה אלוקה אין חוששין לה והנהו דלתי לגבי כהן לריכי לאשמועינן ומינה נמי יש לי ראיה דלא קמני בה גרושה או מקודשת ומ"ש ר"מ ז"ל פ"י דהלכות גירושין הוא לגבי ישראל וכדהיינו טעמא משום דהרי קול ושובו עמו ומ"ש כאן הוא לגבי כהונה וכדפרישו רבנן קמאי ז"ל ואין לריך לומר כי מגורשת דקאמר מן הקידושין כלשון ר"מ ז"ל וזה נמי"שבה דרבו של ר"מ ז"ל: **כ כא אבל אם יצא** עליה קול בו' עד סוף הפרק. הכל פרק המגרש (דף כ"ח) נאותה שמועה המזכרת בסמוך:

מפי

מגדל עוז

כ יצא שמה בעיר שנתקדשה וכו' עד בהלכות גירושין: כתב הראב"ד ז"ל על לשון רמשון מיני יודע כו' חוששין להם עכ"ל. ועל לשון אחרון שאמר כמו שביארנו כתב והוא בהלכות גירושין לא כתב כו' ובלבד שלא תהא בתר אירוסין עכ"ל: **ואני אומר** כבר קדמוני רש"י ורבותינו בעלי התוס' והרמב"ן ז"ל בהלכה ד' פרק במה דברים (דף פ"ח) גבי ממזי דילפ' מגבעון דאמר רב אחי כל קלא דמקודשת מגורשת מ"ז מגורשת ומתמהינן עלה בגמרא ומסקינן לה אגברא והא אמר רב אחי כל קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה [אלא אמר רב אחי] ה"ק וכו' מקודשת ומגורשת הרי זו מגורשת ופירשו

מגורשת דאסורה לכהן ומותרת לעלמא קמ"ל דסמכינן אקלא אפילו להמירה הואיל ולא נאסרה אלא משום קול דעוגו אסור ועוגו שרי ואפילו יצא קול של גירושין מכאן ועד שערה ימים עכ"ל ז"ל. וזה הפי' היה מקובל לר"מ ז"ל מרבותיו והוא נכון הרבה בעיני דהא כולה סוגיין מוכחת דלגבי כהונה מיחמיא דמי עלה מ"ר בעולה אין חוששין לה נשואה אין חוששין לה אלוקה אין חוששין לה והנהו דלתי לגבי כהן לריכי לאשמועינן ומינה נמי יש לי ראיה דלא קמני בה גרושה או מקודשת ומ"ש ר"מ ז"ל פ"י דהלכות גירושין הוא לגבי ישראל וכדהיינו טעמא משום דהרי קול ושובו עמו ומ"ש כאן הוא לגבי כהונה וכדפרישו רבנן קמאי ז"ל ואין לריך לומר כי מגורשת דקאמר מן הקידושין כלשון ר"מ ז"ל וזה נמי"שבה דרבו של ר"מ ז"ל: **כ כא אבל אם יצא** עליה קול בו' עד סוף הפרק. הכל פרק המגרש (דף כ"ח) נאותה שמועה המזכרת בסמוך:

מפי

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org משנה תורה <מהדורה חדשה> - ה (קדושה) עמוד 66